EKİM

Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşin!

TÜRKİYE KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ Merkez Yayın Organı

Sayı: 312, Haziran 2018

Karl Marks'ın 200. Doğum Yılı… / 1

"Adı yüzyıllar boyu yaşayacak, yapıtı da!"

H. Fırat

(Karl Marks'ın 200. Doğum Yılı vesilesiyle verilmiş konferansın elden geçirilerek kısaltılmış kayıtlardır. Hacminden dolayı metni ilki bu sayımızda olmak üzere iki bölüm halinde sunacağız…)

Mezarı başında Engels'in yaptığı kısa ama çok özlü konuşma, Marks'ın insanlık tarihi içindeki yerini vurucu ve vurgulu bir biçimde tanımlayan şu cümleyle bitiyordu: *"Adı yüzyıllar boyu yaşayacak, yapıtı da!"* İngiliz yayın kuruluşu BBC ise, 27 Aralık 2017 tarihli internet sayfasında, *"1000 yıl sonra kimler hatırlanır?"* başlığı altındaki haberde, şu bilgiye yer veriyordu: *"2013'te bilim insanları dünyanın en etkili düşünürünü belirlemek için interneti tarayıp en fazla adı geçen kişileri sıraladı. İlk sırada Karl Marx yer alıyordu."* Engels bir kehanette bulunmuyordu. Marks ile birlikte başardıkları işin muazzam tarihsel anlam ve öneminin bilincinde olarak, bir bilim insanı kesinliği ile son derece açık bir gerçeği dile getiriyordu.

Engels bu sözleri söyleyeli yaklaşık yüzelli yıl oldu ve Karl Marks'ın adı kadar eseri de yüzelli yıldır dünya ölçüsünde yaşıyor. Özellikle de Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nden beri insanlık çapında adı en çok duyulan, dünya görüşü en çok tartışılan, düşüncesi ve kişiliği övgülere olduğu kadar yergilere de konu edilen insan oldu Karl Marks. Bilinirliği, tanınırlığı ve eserlerine ilgi, ancak İsa ve İncil ile karşılaştırılabiliyor. Bu bile Karl Marks'ın insanlık çapındaki etkisi konusunda dolaysız bir fikir vermektedir.

Benzersiz konumun sırrı

Engels, "Adı yüzyıllar boyu yaşayacak" demiş, "yapıtı da" diye eklemişti. Bunun, bu yaşama gücünün bir nedeni olmalı. 18. ve 19. yüzyıllar sayısız yetenekli insan, yaratıcı ve verimli kafa yetiştirdi. Kant, Hegel gibi filozoflar, Adam Smith ve David Ricardo gibi klasik iktisatçılar, Darwin gibi bilim dünyasında çığır açan büyük bilim insanları, Fransız Aydınlanmasının ünlü simaları, Fransız Devrim'inin ünlü liderleri, ütopik sosyalizmin ünlü temsilcileri, devrim mücadelelerinin sayısız liderleri vb… Neden bunlar içerisinde yalnızca Karl Marks tümüyle apayrı bir yerde duruyor? Karl Marks'ın insanlık tarihindeki bu apayrı yeri, insanlık düzeyindeki bu muazzam etkisi nereden geliyor?

Jean Paul Sartre tanınmış bir Fransız filozofu, kendine özgü ama tümüyle tutarsız bir felsefi konumu var. Marksizme ve komünizme hep yakın duran ama hep de bireyci bir küçük-burjuva filozofu olarak kalan bir insan. Kendi felsefi yaklaşımlarını

ortaya koyan iki temel eserinden ikincisi, *Diyalektik Aklın Eleştirisi* başlığı taşır ve eserin girişi yöntem üzerine tartışmalara ayrılmış. Burada Karl Marks'ın çağımızdaki benzersiz konumuna ilişkin dikkate değer bir düşünce yer alır. Her çağın ruhunu yakalayan ve böylece o çağa damgasını vuran düşünceler vardır diyor, Sartre. 17. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasında üç dönemden sözediyor. İlk dönem için Descartes ve Lock'un, ikinci dönem için Kant ve Hegel'in, son dönem için de Marks'ın adını anıyor. 19. yüzyıl ile başlayan ve 20. yüzyıl ile süren kapitalizm çağının filozofu Karl Marks, geçerli biricik felsefesi de diyalektik materyalizmdir diyor, "Marksizmi zamanımızın aşılamaz tek felsefesi olarak görüyorum" diye de ekliyor. Kapitalizm ile belirlenen tarihsel dönem aşılmadığı sürece, Marksizm bu çağın tek geçerli felsefesi olarak kalmaya devam edecektir, demiş oluyor.

Marksizm, kapitalizmin egemenliği belirlenen tarihsel dönemin devrimci dünya görüşüdür. Hala da bu tarihsel dönemin içindeyiz ve dolayısıyla hala da geçerli olan düşünce Marks'ın düşüncesi, yani Marksizm'dir. Emperyalizm çağı ile birlikte Lenin bu düşünceyi geliştirdi, güçlendirdi ve hala da aşılamayan görkemli bir devrim üzerinden de uygulamaya geçirdi. Bu nedenledir ki bu dünya görüşünü Marksizm-Leninizm olarak da tanımlayabiliyoruz. Engels, sosyalizm bir bilim haline geldiğinden beri bir bilim olarak ele alınmak ve geliştirilmek durumundadır, der. Bununla, tarihsel ve toplumsal evrime bağlı olarak ortaya çıkan yeni sorulara ve sorunlara bilimsel açıklamalar getirmek, geliştirilip zenginleştirilmek, pratik içinde sınanmak, böylece de eskiyen ya da geçersizliği anlaşılan yönlerinden arınmak, sürekli bir biçimde kendini yenileyerek ilerlemek zorundadır, demiş oluyor. Marks'ın düşüncesinin yöntemsel temeli, devrimci diyalektik, marksist düşüncenin kendi gelişiminin de mantığını verir bize. Lenin bu diyalektik gelişmenin emperyalizm ve proletarya devrimleri çağındaki temsilcisidir. Bu nedenledir ki biz, gericiliğe ve oportünizme inat, marksist dünya görüşünü Marksizm-Leninizm olarak da tanımlayabiliyoruz. Ama kendi başına Marksizm dememiz, onun 20. yüzyılda, Ekim Devrimi ve Lenin'in teorik katkısı üzerinden kazandığı gelişmenin anlam ve önemini ortadan kaldırmaz.

Karl Marks kendi felsefesini, Komünist Manifesto üzerinden alınırsa, ortaya koyalı 170 yıl oldu. İki yüzyıla yaklaşan bu tarihi dönem boyunca şu veya bu felsefi akımın temsilcisi olarak sayısız düşünce adamı çıktı ortaya. Ama bunların büyük çoğunluğu sıradan insanlar olarak kaldılar, pek azı çok sınırlı olarak kendini duyurabildi, çok geçmeden onlar da sıradanlaştı ya da tümden unutuldular. Ama Marksizm temel bir dünya görüşü olarak tüm coğrafyalarda, tüm toplumlarda, tüm sınıf ve katmanlar içerisinde etkisi ya da yankısı olan, benimsenen ya da reddedilen, övülen ya da yerilen, ama hep de temel önemde bir yeri olan bir dünya görüşü, bir düşünsel-siyasal akımı olarak duruyor. Sovyetler Birliği ile birlikte 20. yüzyıl sosyalizminin tümüyle çöktüğü, onun tozu dumanının bilinçleri bulandırdığı bir tarihi dönemde bile bu hala böyle. Ve dahası, dünya ölçüsünde Marksizm yeniden güç kazanmaktadır. Düşmanları bile bunu açığa vurmaktan kendilerini alamamaktadırlar.

Alman Katolik kilisesinin en üst düzey yöneticilerden biri, yakın zamanlarda, Marksizmin rönesansının yaşanacağından eminim diyor, bunu da bugünün toplumu Marks'ın bir dizi konuda haklı olduğunu gösteriyor düşüncesiyle gerekçelendiriyordu. Daha önceki yıllarda, İngiliz Anglikan kilisesinin en tepesindeki adam, ciddi bir muhafazakar dergide yayınlanan makalesinde, benzer bir düşünceyi dile getiriyor, "kabul edelim ki Marks kapitalizm konusunda kısmen haklıydı" diyordu. Kilise dünyasından, günümüz toplumunun bu en gerici kurumundan, bu örnekleri kasten vermiş oluyorum. Onlar bile Karl Marks hakkında böyle konuşmak durumunda kalabiliyorlar demek istiyorum.

Bugünkü gelişmiş biçimiyle kapitalist toplum, Karl Marks'ın düşüncelerini

her zamankinden daha güçlü bir biçimde doğruluyor. Kapitalizm temel sonuçlarıyla aşılamadığı sürece, Sartre'ın sözleriyle, Marksizm'in çağımızın aşılamaz ufku olarak kalacağını gösteriyor. Emperyalist burjuvazinin adamları, 2008 krizinin ardından Marks konulu özel yayınlar yapmak, onu "krizlerin peygamberi" ilan etmek zorunda kalabiliyorlar. Daha yakın zamanlarda, İngiltere Merkez Bankası'nın başındaki adam, resmi çevreleri Marksizmin yeniden yükselişi tehlikesine karşı önemle uyarıyordu.

İngiliz kilisesinin başındaki adam, günümüz toplumunda herşeyin metalaşmasını, meta fetişizmini, insan ilişkilerindeki çok yönlü yabancılaşmayı anlamada Marks'ın önemine işaret ediyordu. Salt bunları değil, salt herşeyin metalaşmasını, meta fetişizmini, insan ilişkilerindeki yabancılaşmayı değil, fakat örneğin muazzam boyutlardaki sosyal kutuplaşmayı, biriken muazzam zenginliklere rağmen dünyamızda hüküm süren yoksulluğu ve sefaleti, Marks olmadan nasıl anlayabiliriz? Bugünün sosyal kutuplaşma düzeyi insanlık tarihinin hiçbir döneminde görülmedi ve bu tam olarak Marks'ın teorisinin bir doğrulanmasıdır. Oysa biliyoruz ki, yüzyılı aşkın bir süre önce, sosyalizm döneği Bernstein, Marks'ın kutuplaşma teorisi eskidi diyerek ortaya çıkmıştı ve II. Enternasyonal revizyonizmine varan ilk büyük çıkış olmuştu bu. Peki, aradan geçen yüzyılın ardından günümüz dünyasında halen gördüğümüz nedir? Bugünün dünyası, servet-sefalet kutuplaşmasında ulaşılan baş döndürücü boyutları tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır. Bu yılın başına ait rakamlara göre, dünyadaki servetin %82'si nüfusun yalnızca %1'inin elinde. Dünyanın en zengin 8, evet yanlış duymadınız, dünyanın en zengin 8 dolar milyarderinin toplam serveti, dünyanın yarısının, yani 3,6 milyar insanın servetine eşit. Bu, Marks'ın kutuplaşma teorisinin inanılmaz düzey ve kesinlikteki bir doğrulanmasıdır.

Kapitalist ekonominin 2008 krizi patlak verdiğinde burjuvazinin adamları bile Marks'ı incelemeye, *Kapital*'in üçüncü cildi üzerinden olup biteni anlamaya yöneldiler. Ünlü haftalık Alman gazetesi *Die Zeit, "Krizlerin peygamberi"* başlığı altında ve kapağını Karl Marks'ın resminin kapladığı kitap kalınlığında özel bir yayın çıkardı. Marks, kapitalizmin işleyiş yasalarını ve onlardan ayrı düşünülemeyecek olan kapitalist krizi, krizin mekanizmalarını en kapsamlı, en tam tahlil edip ortaya koyan kişidir. Ve ağır bir yeni dünya ekonomik krizi sırasında burjuvazinin adamları davranışlarıyla bu gerçeği itiraf etmiş oluyorlar.

Marks kapitalizme ilişkin tüm değerlendirmelerinde haklı çıkmıştır ve bugünün kapitalizmi bu gerçeği her zamankinden daha açık, daha kesin bir biçimde doğrulamaktadır.

Devrimci dünya görüşü

Marks mükemmel bir bilim insanıydı, bu onun en tartışmasız yönüdür. Ama Engels'in de konuşmasında önemle vurguladığı gibi, Marks, herşeyden önce ve her zaman, bir devrimciydi. Bu, yeri geldiğinde Marks'ın hakkını teslim etmekten geri duramayan burjuva dünyasının, daha çok da akademik dünyadaki sol ya da sosyal demokrat marksologların, özellikle hasır altı etmeye çalıştığı temel önemde bir gerçektir. Burjuvazinin akıllı adamları, Marks'ı tümden karalayıp inkar etmek yerine, onu devrimci konum ve kimliğinden arındırarak salt bir bilim insanı, daha çok da yetenekli bir iktisatçı olarak sunmanın daha inandırıcı ve amaca daha uygun olduğunu düşünür, buna uygun davranırlar.

Evet, Marks her şeyden önce bir devrimciydi, başka türlü de olamazdı. Zira Marks'ın felsefi düşüncesinin bütün bir özü budur, buradadır. *Feurbach Üzerine Tezler*'in ünlü 11. Tezi, gerçekte yeni dünya görüşünün bu yönünün de en özlü bir anlatımıdır: *"Filozoflar bugüne kadar dünyayı yorumlamakla yetindiler, oysa aslolan onu değiştirmektir."* Marks dünyayı değiştirmek felsefesinin, buna dayalı dünya görüşünün kurucusudur ve kendisi de bu düşüncenin cisimleşmiş halidir.

Marksizm bir dünya görüşü olarak resmi

toplumun devrimci inkarını ve aşılmasını temsil eder. Hiç de salt düşünsel planda değil, fakat tam da pratik planda, tarihsel eylem alanında. Marksizm, egemen düzeni, onun egemen sınıfını, bu sınıfın temsil ettiği egemen çıkarı doğrudan ve devrimci bir biçimde hedef alan bir dünya görüşü olduğu için, burjuvazi her koldan onu ve kurucusu Karl Marks'ı karalamaya ve gözden düşürmeye çalışır. Burjuvazinin adamları bazı durumlarda Marks'a ilişkin bir takım övgüler yapmaktan kendilerini alamazlar, ama bunlar çoğu kere sıradan insanların ulaşamadığı, daha çok dar elit kesimlere hitap eden türden yayınlarda yer alır. Burjuvazi kendi elit katmanı içerisinde, her zaman Marks'ın değerinin farkında olmuştur. Ondan mümkün mertebe kendi sistemini anlamak için yararlanmıştır da. Ama Marks salt bir bilim insanı değil, bundan da önemli olarak bir büyük devrimcidir. O bilim insanı kimliğini devrimci kimliğinin bir parçası olarak, onun hizmetinde, onun çıkar ve ihtiyaçlarına uygun olarak ele almıştır. Onun kurduğu dünya görüşü yıkıcı, aynı anlama gelmek üzere devrimci bir dünya görüşüdür. Marksizm kapitalist toplumun temellerine vuran, onun yerle bir edilmesini ve aşılmasını hedef alan bir düşünce sistemidir. Bundan dolayıdır ki kurulu düzen başından beri ona sıradan kitleler önünde en büyük bir düşmanlık göstermiştir ve göstermeye de devam edecektir. Resmi burjuva toplumunun Marks'a bu sonu gelmez düşmanlığı bile, Marks'ın gücüne ve muazzam değerine bir göstergedir.

Karl Marks, kapitalizm çağının ruhunu derinlemesine kavrayan, kapitalist toplumun yapısını ve işleyişini çözümleyip ortaya koyan, bunu kapsamlı bir dünya görüşü düzeyine çıkaran kişidir. Bunu bir başka kimse de başarabilirdi, o aynı tarihi dönemde. Zira dönemin tarihi koşulları buna uygundu. İhtiyaç keşfin anasıdır; yeni kapitalizm çağında, onu anlayacak ve aşacak devrimci bir dünya görüşü, temel tarihsel bir ihtiyaçtı. Bu tarihsel ihtiyaca yanıt vermek onuru birey olarak Karl Marks'a düştü. Marks bunu yapmasaydı bir başkası yapmış olacaktı. Nitekim benzer sonuçlara yaklaşan başka bazı insanlar var. Bizzat Marks'ın kendisi, işçi kökenli bir düşünür olan Joseph Dietzgen'e işaret eder, bizden bağımsız olarak bizim düşünce sistemimizle aynı sonuçlara yaklaştı der. Bir Alman işçisinin Marks ve Engels'ten bağımsız olarak benzer sonuçlara ulaşabilmesi, çağın buna elverişli nesnel koşullarıyla, burjuva toplumunun gelişme ve olgunluk derecesiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Olayın marksist materyalist kavranışı da böyle olabilir ancak.

19. yüzyılın başlarında üç büyük ütopyacı sosyalist, Saint-Simon, Charles Fourier ve Robert Owen var. Bizzat Marks ve Engels'in tanıklığı üzerinden, bu insanların büyük tarihsel değerlerini biliyoruz. Engels onları ansiklopedik kafalara sahip deha sahibi insanlar olarak tanımlar. Bilginin, gözlemin ve özellikle de sezginin ürünü çok dahice görüşleri olduğuna vurgu yapar. Ama bütün bunlara rağmen onların sosyalizmi bilimsel bir temelden yoksundu. Zira daha erken bir dönemin ürünü idiler ve bu tarihsel dönemin koşullarıyla sınırlanmışlardı. Kapitalist gelişme, modern sınıflar mücadelesi, işçi sınıfının gelişme düzeyi, henüz bilimsel temellere dayalı yeni bir dünya görüşünü formüle etmek için yeterince olgunlaşmış değildi. Engels'in deyimiyle, eksik toplumsal gelişme koşullarına denk düşen eksik teorilerdi onlarınki. Bir başka ifadeyle, olgunlaşmamış maddi koşulların ürünüydü onların düşünceleri. Marks'ın düşüncesi ise, aşağı yukarı koşulların bunu formüle etmeye elverişli bir olgunlukta olduğu bir dönemin ürünü oldu.

Yeni dünya görüşünün ilk oluşum evresinde, Marks'tan bağımsız olarak Engels, ekonomi politik üzerine bir makalesinde bazı temel fikirler ortaya koyabilmiştir. Engels'in bu makalesinin Marks'ın kendi ekonomik teorisini geliştirmesinde özel bir rolü olduğunu biliyoruz. O sıralar Engels ve Marks henüz düşünsel işbirliğine başlamış değillerdi. Ama birbirlerinden bağımsız olarak, yeni dünya görüşünün ilk ipuçlarını yakalayabiliyorlar. Bunu, tarihi koşulların bu düşünce sisteminin formüle edilebilmesine, hayatın maddi koşullarının

içinden bulunup çıkarılmasına uygun olduğu olgusunun bir başka örneği olarak görmemiz gerekir. Yeni devrimci dünya görüşünün kalıcılığı da buradan geliyor. Yetenekli bir muhakemenin masa başı düşünsel ürünü değildi yeni devrimci dünya görüşü. İçinde yaşanan yeni tarihi aşamayı, onun ürünü toplumu çözümleme, anlama ve böylece aşma çabasının bir ürünüydü. Devrimci niteliği kadar bilimsel niteliği de buradan geliyordu.

Öte yandan Marksizm, kendini önceleyen düşünsel-kültürel birikimin bir ürünü oldu. Marks öncesi düşünsel birikim olmasaydı Marksizm olamazdı. Maddi koşullardaki evrime paralel olarak insanlığın bir düşünsel evrimi ve birikimi var. Bir tarafta maddi birikim, tarihin nesnel akışı, öte tarafta bu akışın insanın bilincinde kazandığı ifade, felsefede, ekonomi politikte, sosyalizm düşüncesindeki gelişmeler var. Bütün bunlar olmasaydı, Marksizm de olamazdı. Öylesine ki, Engels, Hegel diyalektiği olmasaydı, evrensel planda olup olacak tek bilimsel sosyalizm olan Marksizm de olmazdı, diyebiliyordu. Abartmadan çok bir vurgulamadır bu. Hegel diyalektiği, adı üzerinde, Hegel ile anılıyor. Demek ki klasik Alman felsefesinin düşünsel birikimi olmasa, Adam Smith'ten Ricardo'ya klasik ekonomi politik birikimi olmasa, ütopik sosyalizmin daha çok da sezgi ürünü dahice fikirleri olmazsa, teorik ve pratik birikimiyle genel olarak Fransız sosyalizmi olmazsa, Marksizm de olmazdı. Bir başka, belki de daha doğru bir ifadeyle, Marksizmin oluşumu bunlarsız düşünülemez. Lenin'in tümünü bir arada Marksizmin üç büyük düşünsel kaynağı olarak tanımlaması boşuna değil. İnsanlığın o döneminin en verimli ürünlerini temsil eden bu üç kaynaktan beslenerek oluştu Marksizm. Sadece maddi koşulların yarattığı olgunlaşma değil, insanlığın düşünce evrimindeki gelişme aşaması da marksist dünya görüşünün doğumunu olanaklı kıldı.

Bütün bu söylenenler, Marksizmin doğumunu olanaklı kılan nesnel ve öznel koşullara işaret etmek içindir. Bu bize, Marks ve Marksizmin neden "yüzyıllar boyu"nca yaşayacağının açıklamasını da veriyor. Marksizm kendinden önceki bütün bir birikimi içeriyor ve yeni çağın koşullarında onu yeni bir senteze vardırıyor, yeni bir düzeye çıkarıyor. Buradaki sentez tanımına özellikle dikkat etmek gerekir. Marks kendinden önceki düşünce birikiminden en iyi biçimde yararlandı ama bunu, bu birikimi diyalektik anlamda aşmak, yeni bir senteze ulaşmak üzere yaptı.

Karl Marks'ın başardığı temelde nedir?

Karl Marks'ın başardığı esası yönünden nedir? Sorunun yanıtını bizzat dünya görüşünün kurucularından öğrenebiliriz. Engels, Marks'ın sayısız başarıları içinde iki temel unsurun özellikle altını çizer. Birincisi, der Engels, Marks tarihin işleyiş yasasını açıklığa kavuşturdu, ki buna tarihin materyalist kavranışı, kısaca tarihsel materyalizm diyoruz. Diyalektik materyalizmin tarihe ve topluma uygulanışı da diyebiliriz. O güne kadarki filozoflar daha çok doğa eksenli bir felsefi tutum içinde oldular. Karl Marks felsefeyi tarih ve toplum alanına taşıdı, tarihin ve toplumun materyalist anlayışını ortaya koydu. Aynı konuda Lenin, bilinçli diyalektiğin doğanın ve toplumun materyalist anlayışı ile birleştirilmesini, felsefi Marksizmin en büyük başarısı sayar.

Marks'ın ikinci temel keşfi, diyor Engels, kapitalizmin temel işleyiş yasasının açıklığa kavuşturulmasıdır. Burjuva iktisatçıları, özellikle klasik İngiliz ekonomi politiğinin iki büyük temsilcisi, Adam Smith ve David Ricardo, kapitalizme özgü bir dizi ekonomik soruna ya da kategoriye açıklık getirdiler. Emek-değer yasasını formüle ederek değerin kökeninin emek olduğunu saptadılar. Ama buna rağmen sermayenin genişleyen birikiminin mantığını, buna sırrını da diyebiliriz, anlayamadılar ve açıklayamadılar. Kapitalist karın kaynağını, dolayısıyla kapitalist sömürünün temel işleyiş mekanizmasını açıklayamadılar. Bunu, artı-değer teorisi ile Karl Marks başardı, kapitalizmin artık-değer sömürüsüne dayalı temel işleyiş yasasını çözümleyip ortaya

koydu.

Özetle Marks, tarihin işleyiş yasası ile tarihsel gelişme sürecinin özel bir aşaması olan kapitalizmin işleyiş yasasını bir arada açıklığa kavuşturmanın büyük onurunu taşır. İlki, maddi-ekonomik koşullar ile toplumsal üstyapı, üretici güçler ve üretim ilişkileri, sınıflar, sınıf ilişkileri ve mücadeleleri vb., özetle tarihsel materyalizm anlamına gelir. İkincisi bize, kapitalist birikimin işleyiş mekanizmasını, yani artı-değer yasasını, kapitalizm koşullarında sömürünün mantığını ve gerçekleşme biçimini verir. Bunu sınıf diline çevirdiğinizde, modern burjuva toplumunun kalbinde duran emek-sermaye çelişkisine, kapitalist toplumun iki temel sınıfı olan proletarya ile burjuvazi ilişkisi ve çatışmasına, böylece de proletaryanın tarihsel devrimci rolüne ulaşırsınız.

Kendi katkısına ilişkin Marks'ın görüşü ise en özlü biçimiyle, Weydemeyer'e yazdığı o çok iyi bilinen mektubunda yer alır. Modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki mücadelenin varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildir, der Marks ve devam eder: *"Burjuva tarihçileri bu sınıf savaşımının tarihsel gelişimini, burjuva iktisatçılar da sınıfların ekonomik anatomisini benden çok önce açıklamışlardır. Benim yeni olarak yaptığım: 1)* ***Sınıfların varlığının ancak üretimin gelişimindeki belirli tarihsel evrelere*** *bağlı olduğunu; 2) Sınıf savaşımının zorunlu olarak* ***proletarya diktatörlüğüne*** *vardığını; 3) bu diktatörlüğün kendisinin* ***bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma*** *geçişten başka bir şey olmadığını tanıtlamak olmuştur."*

Marks'ın insanlığın tarihsel düşünce birikimine kendi özgün katkısına ilişkin olarak bu söyledikleri bir bakıma Marksizmin özünü oluşturur. Lenin *Devlet ve İhtilal*'de, bir marksist ile bir liberalin farkını, tam da Marks'ın burada söylediklerinden hareketle ortaya koyar. Sınıfları ve sınıf mücadelesini kabul etmek kimseyi kendi başına marksist yapmaz, pekala bir liberal de bunları kabul edebilir, der Lenin ve ekler: Önemli olan, proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesini devrimci iktidar sorununa bağlayabilmek ve proletarya diktatörlüğü hedefiyle birleştirebilmektir. Bir devrimci marksist ile bir liberal oportünisti ayıran en temel ayrım çizgisi budur. Lenin, Marks'ın kendisinin yeni olarak yaptığına ilişkin söylediklerini Marksizmin ayırdedici temel özelliği olarak ele alır.

Bu düşünce temel önemdedir ve burjuvazinin Marks'a nefretini de açıklayacak mahiyettedir. Burjuvazi Marks'ın sınıf teorisini ya da örneğin kapitalist ekonominin işleyişine ilişkin teorik tahlillerini pekala sorun etmeyebilir. Bütün sorun, bunun devrimci sınıf bakış açısıyla ve devrimci sınıf mücadelesi anlayışıyla ele alınması, dolayısıyla proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü perspektifine bağlanmasıdır. Burjuvazinin oportünizm ile sorunu yok, ama devrimci Marksizm ile var. Marks her zaman bir devrimciydi, onun için aslolan dünyayı yorumlamakla yetinmeyip onu devrimci eylem yoluyla bizzat değiştirmekti. Şiddete dayalı devrim, proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü, Marks'ın devrimci düşüncesinin temel unsurları arasındadır. Burjuvazinin kabul etmediği, hiçbir biçimde kabul edemeyeceği de tam olarak budur, Marks'ın düşüncesinin temel devrimci unsurlardır.

Devrimci doğumun tarihsel koşulları ve düşünsel kaynakları

Karl Marks'ın kurucusu olduğu dünya görüşünü anlamada, doğuşunu olanaklı kılan maddi koşulları anlamanın önemini özellikle vurgulamak gerekir. Bu, Marksizmin kendisini de materyalist bakış açısıyla açıklamak anlamına gelir. Yeni devrimci dünya görüşünün herhangi bir zamanda değil fakat 19. yüzyılın ortalarına doğmuş olması hiçbir biçimde rastlantı değildir.

19. yüzyılın ortaları, bazı tarihçilerin "çifte devrim" dediği iki büyük tarihsel olayın sonuçlarının kendini giderek daha belirgin bir biçimde gösterdiği bir tarihi dönemdi. "Çifte devrim"in ilki 1789'da patlak veren Büyük Fransız Devrimi, ikincisi ise 1770'lerden itibaren İngiltere'de başlamış bulunan sanayi

devrimi idi. Fransız Devrimi ideolojik ve siyasal açıdan, İngiliz Sanayi Devrimi ekonomik ve sosyal yönden kapitalizm gelişimine yeni bir ivme kazandırdılar. Bir tarafta politik devrim, feodal mutlakıyetin ve egemen sınıf olarak soyluluğun altedilmesi, bunun alabildiğine zengin ve çıplak sınıf çatışmalarına sahne olan görkemli bir devrimle başarılması. Öte tarafta ekonomik devrim, el zanaatları temelli manifaktürden makina temelli fabrika üretimine geçiş, bunun ürünü olarak modern sanayi proletaryasının gelişmesi. İkisi birarada, kapitalizmin evrensel egemenliğini kesinleştiren büyük tarihi olaylar oldular.

Elbette bunların sonuçlarının daha belirgin bir biçimde ortaya çıkması için birkaç kuşaklık bir zaman dilimine ihtiyaç vardı. Fransız Devrimi'den yaklaşık elli ve sanayi devriminin başlamasından yaklaşık yetmiş sene sonrası, kabaca 1840'lar, işte bu tarihi koşulların iyi-kötü oluştuğu bir dönemdir. Kapitalizmin yarattığı kötülüklere karşı çok soylu duygularla hareket eden, bunları eleştirip yerden yere vuran, çalışan ve ezilen yoksul insana yakınlık duyan değerli insanlar, yani ütopik sosyalistler, 1800'lü yılların başında, yani "çifte devrim"in hemen sonrasında varlar, ama tarihsel koşullar henüz yeterince olgun değil. Burjuva toplumun doğurduğu yapısal sorunları görüyorlar ama üstesinden nasıl gelinebileceğini henüz anlayamıyorlar. Böyle olunca da yerip mahkum etmekle kalıyorlar. Oysa, sözkonusu kötülükleri üreten toplumsal zemini aşabilmek için, öncelikle onu anlayabilmek gerekiyordu. Ama yeterince gelişmemiş, belli ölçülerde olsun olgunlaşmamış bir toplumu anlamak o tarihi evrede kolay değildi.

Marks'ın yetişkinliğine denk gelen tarihi dönem, kabaca 1840'lar, bu olgunlaşmaya kabaca erişildiği, dolayısıyla da artık yeni toplumsal gerçekliğin anlaşılabilir olduğu bir zaman dilimini oluşturuyor. Yeni dünya görüşünün doğumunun nesnel zemini artık iyi kötü vardı. Tarihin bir ihtiyaç haline getirdiği ve oluşumunu olanaklı kıldığı yeni dünya görüşünü geliştiren, Engels ile birlikte Karl Marks oldu. Ama yinelemek gerekir, herhangi başka bir kimse de olabilirdi. Temel tarihsel bir ihtiyaç karşılandığında, bunu başaran kişi olmasaydı bu sonuca ulaşılamazdı gibi görünür çoğu kere. Plehanov buna "tarihte göz yanılması" der ve *Tarihte Bireyin Rolü* başlıklı eserinde çok da güzel izah eder.

Elbette ki her bireyin yetenekleri aynı değildir. Marks olağanüstü yetenekli bir insan, buna kuşku yok. Ama gene de aynı çapta olmasa da yetenekli başka bazı insanlar çıkar ve aynı işi yaparlardı. Engels, Marks bir dahi idi, oysa biz en fazlasından yetenekli insanlardık diyor. Bu büyük bir alçak gönüllükle söylenmiş bir söz, dolayısıyla göreli bir ifade. Marks olmasaydı, belki de başka biri, aynı işi başarmış bir Engels hakkında, o bir dahi idi, oysa biz ancak onun yetenekli yoldaşlarıydık da diyebilirdi.

Sonuç olarak Marksizm, tarihin herhangi bir evresinde rastlantı olarak ortaya çıkmış bir dünya görüşü değildir. Tersine, yeni bir çağa, kapitalizmin egemenlik çağına denk gelen ve onun tüm doğasını kavrayan, böylece aşılabilmesinin koşullarını ve dinamiklerini de çözümleyip içeren devrimci dünya görüşüdür. Marksizm belirli toplumsal maddi koşullar ile düşünce birikiminin belli bir aşamasının kesiştiği tarihi evrenin özel bir ürünüdür.

Marksizm ilkin olgunlaşan tarihi maddi koşulların, ikinci olarak modern sınıflar mücadelesindeki gelişmenin ve üçüncü olarak düşünsel birikimin bir ürünüdür. İktisadi, sosyal-siyasal ve nihayet düşünsel alanlarda birbirine paralel düşen bir evrimin ve birikimin ürünüdür.

Bunlardan maddi koşullar, en açık ve anlaşılabilir olanıdır. Sanayi devriminin ürünü fabrika üretimine geçişle birlikte modern sanayi proletaryası şekillenmeye başladı. Manifaktür üretimi, aynı ürünü ortaya çıkaran çeşitli zanaat kollarının tek bir atölyede mekanik bir şekilde bir araya getirilmesini ifade ediyordu. Bu tarihi aşmada hala işi esasta zanaatçılar yapmaktadırlar, bu nedenle kalifiye el emeği, zanaat bilgisi ve yeteneği burada hala belirleyicidir. Oysa fabrika üretimi aynı yeteneğin giderek makineye aktarılması anlamına gelir. Kapitalist gelişme sürecinde sanayi devrimi aşaması, makina eksenli fabrika üretimine geçişte anlamını bulur. Buhar gücü kullanımıyla da sıkı

sıkıya bağlantılı bir gelişmedir bu. Buhar gücünün bulunması, beraberinde buhar gücüyle işleyen makinaların icadıyla makinalı üretim geçişi, fabrika üretimine geçişse sanayi proletaryasının oluşumunu hazırladı. Üretimin makinalaşması, yüzlerce binlerce işçinin tek tek fabrikalara toplanmasının, kadın ve çocuk emeğinin üretimde geniş çaplı kullanılabilmesinin önünü açtı. El emeği yalnızca hünerini değil, cinsiyet ve yaş tekelini de yitirdi.

Tam da bu aynı dönemde Fransız Devrimi'yle başlayan süreç ise kendi yönünden kapitalist gelişmenin ideolojik, siyasal ve kültürel koşullarını olgunlaştırıyordu. Fransız Devrimi modern burjuva gelişmede, özellikle de burjuva ulusçuluğunda, kapitalist gelişme için uygun çerçeve olan iç pazara dayalı ulusal devletlerin oluşumunda bir kilometre taşıdır. Burjuvazinin ulusal düzeydeki iktidarı her türden feodal parçalanmışlığın da sonu anlamına gelir. Burjuvazin sınıf egemenliği altında ve ulusal iç pazar etrafında ulusal birlik şekillenir. Burjuvazinin siyasal sınıf egemenliğini, ardından burjuva hukukunun egemenliği tamamladı. Fransız Devrimi'nin ürünü medeni hukuk bunun ifadesi oldu ve bugün hala dünyada geçerli hukuk sisteminin temel referans kaynaklarından birini oluşturdu. Sözkonusu olan, Roma mülkiyet hukukunun kapitalizm koşullarına uyarlanmasıdır. Bu Fransız Devrimi'nin ardından ve devrimin yarattığı toplumsal koşullarda, ki ancak o koşullarda olanaklı olabilirdi, Napolyon döneminde yapılmış bir iştir ve bundandır ki *Code Napoleon* olarak da bilinmektedir.

"Çifte devrim"in kapitalist gelişmeyi hızlandıran, coğrafik olarak genişleten, toplumsal düzeyde kendi içinde derinleştiren sonuçları var. Bu beraberinde yalnızca yeni bir sınıfı, modern sanayi proletaryasını değil, kapitalizme özgü yapısal iktisadi-toplumsal sorunları da doğurdu. Geniş çaplı mülksüzleşme, sömürü, yoksulluk, işsizlik, bunların kaçınılmaz olarak beraberinde getirdiği siyasal baskı, fabrika üretiminin acımasızlığı, kadınların, çocukların işgücü piyasasına kuralsızca ve hoyratça sürülmesi, dolayısıyla işgücünün alabildiğine elverişsiz koşullarda, alabildiğine ucuz ve alabildiğine uzun süreli çalıştırılması vb.

Ve elbette bütün bunlara, işçilerin kaçınılmaz tepkisi, mücadeleleri, dolayısıyla burjuvazi ve proletarya arasında modern sınıf mücadelelerinin ilk örnekleri eşlik etti. Başlangıçta Ludist hareket, makina kırıcılığı var. 1830'larda ise Fransa'da Lyon işçilerinin ayaklanması, ilk modern işçi ayaklanması gerçekleşiyor. Ardından ulusal düzeyde ilk modern siyasal işçi hareketi olan Çartist hareket geliyor. Kendimizi 1845, yani Marksizmin doğumunun öncesiyle sınırlamamız gerektiğine göre, son olarak Silezya dokumacılarının ünlü ayaklanmasından sözedebiliriz. Özetle proletaryanın büyüyen toplumsal oluşumu ve giderek ayrı bir güç olarak sınıflar mücadelesi sahnesinde görünmesi. Yani yeni dünya görüşünün şekillenmesinde temel önemde yeri olan bir başka maddi olgu...

Üçüncü temel önkoşula, düşünsel birikim sorununa gelelim. "Çifte devrim"in olgunlaştırmakta olduğu dönemin en iyi tarihçileri, başta devrimler olmak üzere toplumsal olayları artık sınıflar gerçeği ve mücadeleleri üzerinde ortaya koymaya başlıyorlar. Dönemin en iyi ekonomistleri, kapitalizmin işleyiş yasalarını anlama, çözümleme ve kavramlaştırma çabası içindeler ve İngiliz ekonomi politiği bunda önemli başarılar sağlıyor. Ve nihayet dönemin sosyalistleri, kapitalizmin ürünü sosyal sorunlar ve kötülükler üzerinde duruyorlar, bunları sert eleştirilerin ve pratik mücadelelerin konusu haline getiriyorlar. Büyük umutlar ve şaşaalı idealler vadederek egemenliği ele geçiren burjuva sınıfının daha ilk adımda ne türden insanlık dışı bir toplumsal düzen yarattığını eleştirel bir tarzda ortaya koyuyorlar.

Bütün bu alanlardaki düşünsel birikimi elbette ki felsefedeki büyük gelişmeler tamamlıyor. Özellikle de Kant ile başlayıp Hegel diyalektiğinde doruğuna ulaşan klasik Alman felsefesi. Fransız Devrimi'ni önceleyen dönemde Aydınlanma dönemi filozofları, dinin eleştirisini de içerecek biçimde materyalizme büyük güç

kazandırmışlardı. İdealist Alman felsefesinin son büyük halkası Hegel ise, aynı şeyi diyalektik yöntem üzerinden yaptı, onu derinlemesine inceledi, kapsamlı ve sistemli bir biçimde ortaya koydu. İlkini, materyalizmi, çağının damgasını taşıyan mekanizmden ve ikincisini, devrimci diyalektiği, idealizmden arındırmak gerekiyordu. Karl Marks bunu yaparak yeni dünya görüşünün sağlam felsefi temellerini attı. Elbette tam da kendisini önceleyen bu çok yönlü birikim üzerinden ve bu birikim sayesinde. Aynı şekilde tarihsel ve bilimsel gelişmenin sağladığı yeni gelişmeler, açıklıklar ve dolayısıyla olanaklar sayesinde. Bunun başarılmasında, Feuerbach materyalizminin özel katkısına da bir geçiş halkası olarak işaret etmek gerekir.

Maddi iktisadi koşullardaki evrim, sosyal-siyasal mücadelelerin biriken deneyimleri ve nihayet bilimsel-felsefi düşünsel birikim. Bütün bunların olgunlaştırdığı bir tarihi ortamda Marksizmin, marksist dünya görüşünün doğup şekillenmesi. Daha yakından baktığımızda, Marksizm'in oluşumunda bu kaynakların dolaysız rolünü somut olarak görebiliyoruz. Marks ve Engels kendi dünya görüşlerinin kaynaklarına büyük bir yüce gönüllülük ve değer bilirlikle yeri geldikçe, üstelik hep de vurgulu bir biçimde işaret etmişlerdir. Ütopik sosyalistlere olan borçlarını cömertçe vurgulamışlardır. Marks, kendinden önceki ekonomistlere, özellikle de İngiliz ekonomi politiğine olan borcunu, *Kapital*'inde boydan boya vurgulamıştır, sayısız atıf, aktarma ve ayrıntılar içeren dipnotlarla. Hegel'e borcunu ise, başyapıtının önsözünde en vurgulu sözlerle ortaya koymuş, o günün burjuva ideologlarının küçümseyip aşağıladığı "bu büyük filozofun" öğrencisi olmaktan büyük bir onur duyduğunu vurgulu sözlerle dile getirmiştir. Engels, Hegel ve Feuerbach'a borçlarını, oldukça ileri bir tarihte, temel önemde bir çalışmasının konusu olarak ele almıştır.

Ütopik sosyalizmden bilimsel sosyalizme

Sosyalizm kavramı 19. yüzyılın ilk yarısına, Marks ve Engels'in henüz ilk gençliklerini yaşadıkları döneme ait olabilir. Ama sosyalizmin özünü oluşturan toplumsal eşitlik ve özgürlük düşüncesi, denebilir ki sınıflı toplumla yaşıttır. Öncesini bir yana bırakalım. Kapitalizmin gelişme dönemine, daha doğrusu burjuva devrimleri sürecine baktığımızda, daha ilk burjuva hareketlerine emekçi sınıflara dayalı eşitlikçi komünizan akımların eşlik ettiğini görüyoruz. Burjuva devrimlerinin alt sınıfları harekete geçirdikleri her durumda, alt sınıfların içinden burjuvazinin hedeflerini aşarak, yer yer de bizzat onu hedef alarak gelişen, sosyal eşitlik istemine dayalı hareketlerdir bunlar.

Daha onbeşinci yüzyılda Bohemya'daki Hussit hareketinin Taboristler diye bilinen bir sol kanadı var. Emekçilere dayanıyorlar ve adını aldıkları Tabor kentinde kısa ömürlü demokratik ve eşitlikçi bir komünal düzen kuruyorlar. Dinde reform talebinin ürünü Hussitler burjuva ulusçu eğilimin de ilk temsilcileri arasındadırlar. O dönem için kendi de devrimci nitelikteki bu hareket, çok geçmeden kendi sol kanadını doğuruyor. Hussitler dindeki bozulmaya karşı tutumlarını ulusçu eğilimlerle birleştirmişlerdi. Hareket doğal olarak hızla alt sınıflarda yankılandı. Ama alt sınıflar kendilerini burjuva gelişmenin ihtiyaçlarına yanıt veren siyasal-kültürel istemlerle sınırlayamazlardı. Onlar sosyal acılarına ve sorunlarına da çözüm istiyor ve arıyorlardı. Bunu dini kendi sosyal ihtiyaçlarına uygun bir yoruma tabi tutarak ortaya koydular. İlkel Hristiyanlığın eşitlikçi eğilimlerinden de esinlenerek komünizan düşüncelerle ortaya çıktılar ve buna kısa süreli bir pratik gerçeklik de kazandırlar. Doğal olarak çok geçmeden ezildiler. Bu türden akımlara ve ortak akıbetlerine Fransız Devrimi'ne kadar hemen tüm burjuva devrim süreçlerinde rastlıyoruz. Buna ulusal yönü ön planda olan Hollanda ve Amerikan devrimleri de dahil.

Emekçi sınıflara dayalı eşitlikçi akımların daha ileri bir örneğiyle Taboristlerden yaklaşık yüzyıl sonra, 1520'lerde, Alman Köylü Hareketi ve Thomas Münzer şahsında karşılaşıyoruz. Almanya'da köylü hareketleri on yıllardır sürmekteydi, fakat yeni bir düzeye sıçramaları Luther'le anılan Reform Hareketi'nin ardından geldi. Hareketin

lideri, başlangıçta Lutherci hareketin sol kanadını oluşturan, fakat çok geçmeden bizzat Luther'le karşı karşıya gelen Thomas Münzer'di. Engels, Thomas Münzer'i, henüz ancak bir prototip halindeki proletaryanın çok erken gelmiş bir temsilcisi olarak tanımlar. Thomas Münzer, köylüye toprak ve özgürlük isteyen devrimci bir köylü önderi olmaktan öteye, bunun çok ötesine geçerek, sınıfların kaldırılmasını ve kollektif mülkiyeti savunan, böylece çağının ötesine geçen bir devrimciydi. Dolayısıyla başta Luther olmak üzere dönemin tüm düzen güçlerinin kudurgan bir düşmanlığı ile yüzyüze kalması rastlantı değildi.

Daha sonraki bir aşamada, yaklaşık yüz yirmi sene sonra, bu kez 1640 İngiliz Devrimi'nde, ünlü **Düzleyiciler** şahsında benzer akımlar görüyoruz. Bunlar da Cromwell'le anılan hareketin sol kanadı idiler ve devrimin zaferinin ardından bizzat Cromwell tarafından acımasızca ezildiler. Oysa devrim tam da bunların muazzam enerjisi ve kararlı mücadelesi sayesinde başarıya ulaşmıştı. Yeni Model Ordu'nun belkemiğini oluşturuyorlardı ve o çağda kralın boynunun vurulması tümüyle onların kararlılığının bir sonucuydu. Düzleyiciler her türden toplumsal ayrıcalığın kaldırılmasından yanaydı. Düzleyiciler'in daha radikal kanadını oluşturan **Kazıcılar** ise sosyal eşitlik istemini özel mülkiyetin ve sınıfların kaldırılmasına kadar vardırabiliyorlardı.

Ve nihayet, burjuva devrimler sürecinin en görkemlisi ve ideolojik yönden en çıplak ya da doğrudan olanı, 1789 Büyük Fransız Devrim. O güne kadar burjuva devrimleri ya dinle barışık olmuş ya da dinin farklı yorumlarıyla, dolayısıyla dinde reform talepleriyle ortaya çıkmışlardı. Buna bu hareketlere eşlik eden komünizan akımlar da dahil. Büyük Fransız Devrimi'nin kendisi ve ona eşlik eden daha soldaki akımlar ise hiçbir dinsel söyleme ihtiyaç duymadıkları gibi, dini doğrudan hedef alan devrimci laik hareketlerdi. Fransız Devrimi'nde burjuvazinin en sol kanadı hareket içinde öne çıkıp bir dönem için egemen hale gelmekle kalmadı, onun da solunda modern komünist düşüncenin ilk temsilcileri sayabileceğimiz akımlar da ortaya çıktılar. Jakobenlerin sol kanadından ve Babeuf'ün Eşitler Komplosu'ndan sözediyoruz.

Burjuva devrimlerinin ilk sarsıntılarından itibaren alt sınıfların içinden çıkan siyasal akımlar, ister Fransız Devrimi'ne kadar olduğu gibi dinsel ideolojik biçimler, ister Babeuf'de olduğu gibi modern laik biçimler içinde olsun, hep toplumsal ayrıcalıkların kaldırılması, toplumsal eşitliğin gerçekleştirilmesi istemiyle hareket ettiler. Fakat son halkayı oluşturan Eşitler Komplosu da dahil, tümü de bunu gerçekleştirebilecek tarihsel-toplumsal koşullardan yoksundular. Bunun bir parçası olarak, gelişen ve geleceği temsil eden bir sınıfa değil, fakat burjuva gelişmeyle birlikte çözülen, dağılan, tasfiye olan sınıf ve katmanlara, köylülere ya da zanaatçılara dayanıyorlardı. Kurtuluşun maddi koşulları tarihte ilk kez olarak "çifte devrim"in hızlandırdığı süreçlerle birlikte oluşmaya başladı ve olgunlaşması için de henüz çok daha fazla zamana gereksinim vardı.

Sanayi devrimiyle birlikte kapitalizme özgü toplumsal sorunlar tüm ağırlığı ile açığa çıktı. Ve özgürlük, eşitlik ve kardeşlik gibi şaşaalı şiarlarla gerçekleşen Fransız Devrimi, bu devrimi izleyen onyıllar, burjuva toplumun bu sorunlara hiçbir çözümünün olmadığını göstermekte gecikmedi. Çözüm bir yana, yeni toplumsal düzen emekçiler için, ezilen ve sömürülenler sınıflar için, öncekinden de ağır, acımasız, daha kahrediciydi. Aydınlanma dönemi filozofları, burjuva düşünürleri, burjuva devriminin siyasal önderleri, akla ve sağduyuya uygun evrensel bir refah, barış ve kardeşlik toplumu vadetmişlerdi. Kapitalist sınıf egemenliğinin doğurduğu ise emekçi sınıflar için daha da ezici olan bir yeni baskı ve sömürü düzeni olmuştu.

Bu hayal kırıklığına ilk tepki ütopik sosyalizm oldu. Kapitalizmin yarattığı toplumsal sorunları ve kötülükleri sergileyip mahkum eden, böylece emekçilerin acılarına tercüman olan düşünürler çıktı ortaya. Saint-Simon, Charles Fourier, Robert Owen, ütopik sosyalist akımın üç büyük temsilcisi oldular. Ütopik sosyalistler çok haklı ve yerinde bir tutumla kapitalizmi suçluyorlardı. Bunu zekice, içtenlikle ve

yüreklice yapıyorlardı. Ama kapitalizmin işleyiş yasalarını anlayamıyor, böylece onun üstesinden gelebilecek toplumsal dinamiği de göremiyorlardı. Oysa can alıcı sorun tam da bu idi. Bu nedenledir ki onların sosyalizmi, kapitalizmin kötülüklerine karşı hümanist bir tepki sınırlarında kaldı. Proletaryanın, modern toplumun çalışan ve ezilen sınıfının kurtuluşu hareket noktaları değildi. Sorunu genel olarak insanlığın kurtuluşu olarak görüyor, bunun için de insani duyarlılıklara hitap ediyorlardı.

Örneğin Saint-Simon üretken sınıflar arasında saydığı bankacıların ve sanayicilerin toplumsal sorunun çözümüne ve böylece mantıklı bir düzenin kuruluşuna ikna edilebileceğine ciddi ciddi inanıyordu. Ya da örneğin Fourier, kapitalist üretim ilişkileri ve dolayısıyla sınıf egemenliği koşullarında, örnek kooperatiflerle farklı bir toplumsal sisteme geçilebileceği, kapitalizm zemininde komünist vahalar yaratarak ve çoğaltarak sistemin değiştirilebileceği inancını taşıyordu. Robert Owen aynı inançla fabrikasını kollektif bir işletmeye çevirdi, onu bir dönem örnek ve çalışanlara refah sağlayan bir işletme olarak çalıştırmayı da başardı. Ama kapitalist düzen ayaktayken, kapitalist üretim ilişkileri toplumun geneline hakimken, yaptığının sonuçsuz bir çaba olarak kalacağını da çok geçmeden yaşayarak gördü. Örnek işletme egemen toplumsal ilişkilere yenildi ve yok oldu.

Ütopik sosyalistler sorunu görüyor, ama çözümü anlayamıyorlardı. Anlayamadıkları için de önerdikleri çözümlerle kapitalist toplumu aşamıyorlardı. Çözüm toplumun bağrında idi gerçekte ama henüz yeterince olgunlaşmadığı için kolayca görülemiyordu. Ütopik sosyalistler çözümü maddi koşullardan bulup çıkaramayınca, onu kafadan üretmeye yöneliyorlardı. Çözümleri, insan zihninin soyut ürünü ütopik tasarılardı.

Karl Marks'ın farkı tam da buradadır. Marks çözümü kafadan değil maddi toplumsal gerçekliğin içinden bulup çıkardı. Böylece sosyalizm bilimsel bir temele ve maddi toplumsal bir zemine oturdu. Bu nokta, Marksizmin çıkışını anlamak bakımından olduğu kadar sınıf özü bakımından da son derece önemlidir. Özellikle de bugün için. Solda bugünün modası sınıf dışı sosyalizmdir. Sınıf dışı sosyalizmse bilimsel ölçülerle bir ütopyadır. Sosyalizm ütopya olmaktan çıkıp bir bilim haline gelebilmesini, proleter sınıf gerçeği eksenine oturmasına borçluydu. Marks'ın yaptığı tam da bu olmuştu, Weydemer'e ünlü mektubunu hatırlayalım. Lenin, *Karl Marks'ın Ö*ğretisinin *Tarihsel Yazgısı* başlıklı çok bilinen makalesinde, şunları söyler: *"Marks'ın* öğretisindeki asıl şey*, sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihsel rolünün açığa çıkartılmasıdır."* Lenin, Marks'ın düşüncesindeki en esaslı fikre işaret ediyor ve ekliyor: *"Sınıf dışı sosyalizm ve sınıf dışı siyasete dayalı tüm öğretiler saçmalığın dik alasıdır."*

Lenin bunu böyle gördüğü, bu fikre en derinden inandığı içindir ki, Rusya gibi yüzde doksanı köylülükten oluşan bir toplumda sanayi kentlerini esas alan ve sanayi proletaryasına dayanma yolunu tutan bir partiye önderlik ediyor. Devrimin zaferi de bu sınıf sayesinde, onun devrimci atılımı ve köylülüğe önderlik edebilme yeteneği sayesinde elde edilebiliyor.

Sosyalizmin maddi-toplumsal temelini oluşturan biricik sınıf proletaryadır. Marks ile birlikte sosyalizmin ütopyadan bilime yükselmesi, bunun anlaşılması sayesinde olanaklı olabilmiştir. Proletaryayı bir yana bıraktığınızda, geriye sınıf dışı sosyalizm kalır. Bu ise sosyalizmi bir ütopya haline getirir. Günümüzde bu tür bir ütopya tümüyle gericidir. Ütopik sosyalistler kendi tarihi dönemlerinde haklı ve ilerici idiler. Zira onların sınırlılıklarının tarihsel nedenleri vardı. Maddi koşullar, bu koşulların bağrındaki çözüm dinamiklerini görebilmek için henüz çok yetersizdi. Maddi koşulların alabildiğine olgunlaştığı ve tarihin büyük proleter sınıf mücadelelerinin sayısız örneklerini sunduğu bir dönemin ardından sınıf dışı sosyalizme dönmek ya da buna eğilim duymak, hiçbir tarihsel haklılık, dolayısıyla ilerici özellik taşımaz. Türkiye solunun sınıftan kaçan ya da sınıfa uzak duran bir dizi parti ya da grubu bu konumdadır, sınıf

dışı sosyalizm çizgisindedir.

Sınıf dışı sosyalizm, sosyalizmin mantığı açısından aldığımız zaman, gerici bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Düşünsel yapı ve mantığı yönünden bu böyledir. Marks sonrasında sınıf dışı sosyalizme dönüş, açıkça devrimci proleter sosyalizmden bir kaçıştır. Çoğu durumda da gerçekte sosyalizmi ara sınıflara uyarlama çabasıdır. Bu sorunda asıl önemli, can alıcı nokta da burasıdır. Sınıf dışı sosyalizm arayışları her zaman sosyalizmi işçi sınıfı dışındaki bir sınıfın ufkuna ve çıkarlarına uyarlama çabasının bir ifadesidir. İşçi sınıfının yerine küçük-burjuvaziyi ikame ettiğinizde, küçük-burjuva sosyalizmi çizgisinde hareket ediyorsunuz demektir...

Soru: *Marksizmin büyük tarihsel başarısına rağmen bunun örneğin Türkiye'de bu denli yaygın olmasının sebebi nedir?*

Bunun bir sınıf mantığı var, olayın başka bir açıklaması olamaz. Aynı biçimde Marksizmin büyük tarihsel başarısına rağmen oportünizm neden bu kadar güçlü diye de sorulabilir. Lenin'in andığım makalesi tam da bu konu üzerinde durmaktadır. *"Tarihin diyalektiği öyleydi ki"*, diyor Lenin, *"Marksizmin teorik zaferi, onun düşmanlarını, marksist **kılığına bürünmeye** zorladı. İçten çürüyen liberalizm, kendini, sosyalist **oportünizm** biçiminde canlandırma yolunu denedi"*.

Türkiye'nin yakın tarihini, son elli-altmış yılı alalım. 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'de her zaman gözle görülür bir işçi sınıfı hareketi vardı. '60'lı yıllara ilk büyük kitlesel işçi gösterileriyle girdik ve bütün bir on yıl boyunca işçi sınıfının sayısız eylemine, grev ve işgallerine tanık olduk. '70'li yıllara 15-16 Haziranlarla girdik ve bu şanlı eylem, '60'lı yıllardaki büyük mücadelelerin doruk noktasını oluştur.

12 Mart askeri faşist darbesinin yarattığı kısa süreli kesintinin ardından işçi sınıfı hareketi yeniden tüm ülke sathına yayıldı ve günden güne militanlaşarak çok değişik biçimler aldı. '70'li yılları içinden yaşadık, yaygın, etkili ve zaman zaman militan biçimler alan bir sınıf hareketi gerçeğine bizzat tanık olduk. Ama buna rağmen küçük-burjuva sosyal hareketlilik içerisinde kendini bulan akımlar, kendilerini bizzat üreten bu zemine sıkıca yapıştılar ve bunun da çeşitli türden teorisini yaptılar. Küçük-burjuva katmanlar daha hareketli ve verimli görünüyordu, bir bakıma öyleydi de. Aslında bu Rusya'da da öyleydi. Rus devrimcilerinin büyük bir bölümünün narodnik gelenek içinde kalması dikkate değerdir. Devrimi önceleyen tarihsel dönem boyunca Sosyalist Devrimciler her zaman Rusya'nın en güçlü siyasal partisi oldular. Şubat Devrimi'nden sonra Sovyetlerin ağırlıklı gücü Sosyalist Devrimcilerdi. Demek istiyorum ki, maddi koşullar varsa, böyle akımlar yeşerir. Türkiye'nin '70'li yıllarında güçlü ve dinamik bir küçük-burjuva toplumsal muhalefet vardı. Çok sayıda devrimci parti ve akım da bizzat bununu içinde doğmuş, şekillenmiş ve buna uygun ideolojik biçimler kazanmıştı.

Rusya'da toplumun yüzde doksanını oluşturan koca bir köylülük vardı, ama Bolşevikler köylülüğe değil işçi sınıfına gittiler. O çok sınırlı sayıdaki sanayi vahalarında çalıştılar. Bu bir dünya görüşü sorunudur temelde. Bakınız, Lenin, sözünü ettiğim makalesinde, Marks öncesi küçük-burjuva sosyalizminin "hak", "hukuk", "adalet", "özgürlük" vb. söylemlerine ve bunun da özellikle "halk" söylemiyle birleştirilmesine işaret ederek, bunun tarihsel hareketin materyalist temelinin anlaşılamamasıyla, kapitalist toplumda her bir sınıfın rolünün ve öneminin ayırt edilmesindeki yeteneksizlikle bağına işaret eder. Dönüp '70'li yıllar Türkiye'sine, hatta '90'lı yıllar Türkiye'sine bakınız, aynı "halk", "hak", "adalet" söylemlerinden geçilmediğini görürüsünüz. Bunun anlaşılır bir sınıfsal mantığı var, bunlar küçük-burjuva sosyalizminin ayırdedici kavramlarıdır. Bunlar 1830'lar-'40'lardaki küçük-burjuva sosyalizminin dilinden düşmeyen sözlerdi. Eğer buna rağmen 60-70 yıl sonra Rusya'da ve neredeyse 150 yıl sonra Türkiye'de de yankılanabiliyorsa, bunun gerisinde aynı sosyal gerçeklik, aynı sınıfsal mantık var demektir. Küçük-burjuva kafası ve sosyalizmi. Gecekondu emekçileri, sınıf dışı emekçi katmanlar, köylüler işçilerden

daha fazla eziliyor, nitekim işçilerden daha devrimcidirler deyip çıkıyorlar işin içinden küçük-burjuva sosyalizminin temsilcileri. Marksizmin bilimsel içeriğinin bu denli açıklığına rağmen bunu söyleyebiliyorlar. Bu, belli bir sınıfsal zeminde gerçekleşmiş, sürekli bir biçimde ondan beslenen belirli bir ideolojik-kültürel şekilleniştir. Bilip bilmeme, ikna olup olmama sorunu değildir. Benzer söylemleri Kürt hareketi mensuplarından da yıllarca aynı doğallıkta duyabilirdiniz...

Elbette bunun dünya komünist hareketinin geçen yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı süreçle sıkı sıkıya bağı var ama buna burada giremeyiz. Bunu gerek de yok, zira halkçılığa karşı ideolojik mücadeleler içinde bunlar üzerinde yeterince durulmuştur.

Ütopik *Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*, Engels'in ünlü kitabının başlığıdır. Peki sosyalizmi ütopyadan bilime yükselten neydi? Tam da sosyalizmi maddi bir sınıf temeline oturtabilmekti. Yani Lenin'in sözleriyle, Marks'ın öğretisindeki asıl şey, sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihi görevini açığa çıkarmaktı. Marksizmi, yani modern sosyalizmi bilim haline getiren temel fikir, temel keşif budur. Düşünceyi maddi bir eksene oturtmak. Daha doğrusu maddi gerçeğin soyutlanıp genelleştirilmiş teorik ifadesi olmak. Gene Engels, modern sosyalizm modern sınıf hareketinin teorik ifadesidir diyor. Ondan soyutlanmıştır son tahlilde. Kuşkusuz teorik düşünceyi sınıf hareketine indirgeyemeyiz, ilerici düşüncenin bir evrimi ve birikimi var. Ama düşüncenin bu evrimi, modern zamanlarda proleter sınıf maddi ekseni üzerinden anlam kazanıyor. Ondan önceki birkaç yüzyıl boyunca burjuva sınıf ekseni üzerinden bir anlam kazanıyordu. Kapitalizm çağıyla birlikte proleter sınıf ekseni üzerinden bir anlam kazanmaya başladı. Bu da Marksizmde ete-kemiğe büründü. Bilimsel niteliği buradan geliyor, tekrar ediyorum. Sosyalizmin bilimsel niteliği, onun proleter sınıf ekseninden ve kimliğinden gelir. Bilimsel yöntemi ise devrimci diyalektiktir. Bu nedenledir ki biz halkçılığa karşı mücadelemizde, Marksizmin devrimci diyalektik yöntemi ile proleter sınıf özü üzerinde özellikle durduk. Öylesine ki, halkçılıktan kopuşumuzu bu iki noktada yakaladığımız üstünlüğe borçlu olduğumuzun altını yeri geldikçe çizdik. Küçük-burjuva sosyalizminin eleştirisiyle ortaya çıktığımız otuz yıl öncesinden itibaren ve daha en baştan söylediğimiz şey buydu.

Marks diyalektiği Hegel'den aldı, ama onun diyalektiği idealistti. Bunu materyalist bir temele oturtan Marks oldu. Aynı şekilde materyalizmi Feuerbach'tan almıştı, ama materyalizm Feuerbach'ın elinde tümüyle işlevsizdi. Feuerbach bir hümanistti. Onda da tıpkı ütopik sosyalistlerde olduğu gibi genel ve soyut bir insanlık davası ve sevgisi vardı. Sevgi dininin kurucusuydu. İnsanoğluna sevgiyi aşılamakla toplumsal sorunların çözümü sağlanır sanılıyordu. Bu bir idealist ütopyaydı. Tarih sınıf mücadeleleriyle ilerler. Marks'ın büyük başarısı ise düşüncesini maddi bir sınıf eksenine bağlayabilmesidir. Yeni dünya görüşünün daha ilk adımında, felsefe proletaryada maddi silahlarını, proletarya felsefede düşünsel silahlarını bulur, diyordu Marks. Düşünce ile maddenin, teori ile eylemin devrimci diyalektik birliğinin en veciz bir anlatımıdır bu. Aynı düşünce *Komünist Manifesto*'da, "proleterler ve komünistler" ara başlığı altında, bu kez öncü devrimci parti ile işçi sınıfı ilişkisi üzerinden ortaya konulmuştur. Marks'ın iyi bilinen veciz sözü, eleştiri silahı ile silahların eleştirisi ilişkisine de buradan yaklaşabiliriz. Eleştiri silahı felsefedir, devrimci teoridir. Silahların eleştirisi proletaryanın devrimci sınıf mücadelesidir, onun doruğu olarak devrimdir. Eleştiri silahından silahların eleştirisine geçiş, düşünceden maddeye, teoriden eyleme geçiştir. Marks'ın teori kitlelere mal olunca maddi bir güç haline gelir düşüncesi de aynı devrimci diyalektik birliği dile getirir.

Sosyalist Ekim Devrimi'nin 100. Yılını kutluyoruz ve onun hala da tarihsel olarak aşılamadığını vurguluyoruz. Peki, Ekim Devrimi'nde ete-kemiğe bürünen nedir? Marksist teori, program ve politikanın proletaryanın devrimci tarihsel eyleminde maddi güce dönüşmesidir.

(Devam edecek...)

Karl Marx öğretisinin tarihsel yazgısı

V. İ. Lenin

Marx'ın öğretisindeki asıl şey, sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihsel rolünün açığa çıkarılmasıdır. Dünyanın her yanındaki olayların gelişimi, Marx'ın onu açıklayışından bu yana bu öğretiyi doğrulamış mıdır?

Marx, bu öğretiyi ilk kez 1844'te geliştirmiştir. Marx ve Engels, 1848'de yayınlanan *Komünist Manifesto*'larında, bu öğretinin tam bir sistematik bir açıklamasını, bugüne kadar en iyisi olarak kalmakta devam eden bir açıklamasını verdiler. O zamandan beri dünya tarihi, açık-seçik üç ana döneme bölünmüştür:

(1) 1848 Devriminden Paris Komününe (1871) kadar;

(2) Paris Komününden Rus Devrimine (1905) kadar;

(3) Rus devriminden bu yana.

Şimdi bu dönemlerin her birinde Marx'ın öğretisinin yazgısının ne olduğunu görelim.

I

Birinci dönemin başında, Marx'ın öğretisi hiç de egemen değildi. Sosyalizmin birçok grup ya da eğilimlerinden yalnızca biriydi. Egemen olan sosyalizm biçimleri, çoğunlukla, bizim narodizme (halkçılığa) yakın olanlarıydı: tarihsel hareketin materyalist temelinin anlaşılmamış olması, kapitalist toplumda her sınıfın rolünün ve öneminin ayırdedilmesinde yeteneksizlik, demokratik reformların burjuva niteliğinin, "halk", "adalet", "hak" ve benzeri konulardaki çeşitli yarı-sosyalist tümcecikler altında gizlenmesi.

1848 Devrimi, Marx-*öncesi* sosyalizmin bütün bu şamatacı, karmakarışık ve gösterişçi biçimlerine öldürücü bir darbe vurdu. Bütün ülkelerde, devrim, toplumun çeşitli sınıflarını *hareket içinde* ortaya çıkardı. 1848 Haziran günlerinde işçilerin Paris'te cumhuriyetçi burjuvazi tarafından kurşunlanması, doğası gereği, *yalnızca* proletaryanın, sosyalist olduğunu sonunda açığa çıkardı. Liberal burjuvazi, bu sınıfın bağımsızlığından, herhangi bir tür gericilikten korktuğundan yüz defa daha fazla korkuyordu. Korkak liberaller, gericilik karşısında alçalıyorlardı. Köylülük, feodalizmin kalıntılarının ortadan kaldırılışından hoşnuttu ve *işçilerin demokrasisi ile burjuva liberalizmi* arasında bir o yana bir bu yana yalpalayarak düzenin destekçilerine katılmıştı. Sınıf-*dışı* sosyalizmin ve sınıf-*dışı* siyasetin bütün öğretilerinin saçmalıktan başka bir şey olmadığı kanıtlanmıştı.

Paris Komünü (1871) burjuva değişimlerinin bu gelişimini tamamladı, cumhuriyet, yani içerisinde sınıf ilişkilerinin en gizlenmez biçiminde göründüğü siyasal örgütlenme biçimi, sağlamlığını yalnızca proletaryanın kahramanlığına borçluydu.

Bütün öteki Avrupa ülkelerinde daha çok karışık ve daha az tamamlanmış gelişim aynı sonuca ulaşmıştı — belirli bir biçim almış olan bir burjuva toplumu. Birinci dönemin sonuna doğru (1848-71) fırtınalar ve devrimler döneminde, Marx-öncesi sosyalizm ***öldü.*** Bağımsız *proletarya* partileri ortaya çıktı: Birinci Enternasyonal (1864-72) ve Alman Sosyal-Demokrat Partisi.

II

İkinci dönem (1872-1904), birinciden, "barışçı" niteliğiyle, devrimlerin bulunmayışıyla ayrılır. Batı, burjuva devrimlerini tamamlamıştır. Doğu, bu devrimlere henüz

başlamamıştır.

Batı, gelmekte olan değişimlerin "barışçı" hazırlığı evresine girdi. Sosyalist partiler, özellikle proleter nitelikte olanlar, her tarafta kuruldu ve burjuva parlamentarizmini kullanmayı ve kendi günlük basınını, kendi eğitim kurumlarını, kendi sendikalarını ve kendi kooperatif birliklerini kurmayı öğrendiler. Marx'ın öğretisi tam bir zafer kazandı ve *yayılmaya başladı.* Proletaryanın güçlerinin seçilmesi ve toparlanması ve geleceğin savaşları için hazırlanması, yavaş ama sürekli bir gelişim gösteriyordu.

Tarihin diyalektiği öyleydi ki, marksizmin teorik zaferi, onun düşmanlarını, marksist *kılığına bürünmeye* zorladı. İçten çürüyen liberalizm kendini, sosyalist *oportünizm* biçiminde canlandırma yolunu denedi. Güçlerin büyük kavgalara hazırlanması dönemini, bu kavgalardan vazgeçme biçiminde yorumladılar. Ücret köleliğine karşı savaşımda, kölelerin koşullarının iyileştirilmesini, kölelerin birkaç kuruş uğruna özgürlük haklarını satmaları anlamında aldılar. Sınıf savaşımından vazgeçerek, alçakça "toplumsal barış" (köle sahipleriyle barış), öğüdünü verdiler vb.. Bunlar parlamentonun sosyalist üyeleri arasında, işçi sınıfı hareketinin çeşitli yetkilileri arasında ve aydın "sempatizanlar" arasında pek çok yandaş bulmuşlardı.

III

Ne var ki, oportünistler, Asya'da dünya ölçüsünde önemi olan fırtınanın yeni bir kaynağı ortaya çıkınca, kendilerini, "toplumsal barış" ve "demokrasi" koşullarında fırtınanın gereksizliği konularında pek kutlayamadılar. Sovyet devrimini, Türkiye'de, İran'da ve Çin'deki devrimler izledi. İşte şimdi biz bu fırtınalar döneminde ve bu fırtınaların Avrupa'daki "yansımaları" döneminde yaşıyoruz. Artık çeşitli "uygar" sırtlanların diş gıcırdattığı Çin cumhuriyetinin geleceği bir sorun değildir, yeryüzünde hiçbir güç, Asya'da eski serfliği yeniden canlandıramaz ya da asyatik ve yarı-asyatik ülkelerdeki yığınların destansı demokrasilerini silemez.

Kitle savaşımının hazırlanması ve gelişmesi koşulları konusunda hesapsız bazı kimseler, Avrupa'daki kapitalizme karşı kesin savaşımın uzun bir gecikmeye uğramasıyla, umutsuzluğa ve anarşizme itilmişlerdi. Şimdi biz bu anarşist umutsuzluğun ne denli kısagörüşlü ve yüreksizce olduğunu görebiliyoruz.

Asya'nın sekizyüz milyon nüfusu ile, Avrupa'yla aynı ülküler uğruna savaşıma sokulmuş olması gerçeği, bize iyimserlik vermelidir, umutsuzluk değil.

Asya devrimleri, bir kez daha, liberalizmin omurgasız ve temelsiz olduğunu, demokratik yığınların bağımsızlığının olağanüstü önemini ve proletarya ile burjuvazinin her çeşidi arasındaki kesin ayırımı, bize göstermiştir. Hem Avrupa'da hem de Asya'daki deneyimden sonra, sınıf-*dışı* siyaset ve sınıf-*dışı* sosyalizmden sözeden bir kimseye yapılması gereken şey, hemen onu bir kafese koyup Avustralya kangurusu ya da benzeri bir şeyle birlikte sergilemektir.

Asya'dan sonra Avrupa da, Asya'daki gibi olmamakla birlikte, karışmaya başladı. 1872-1904 "barışçı" dönemi, bir daha dönmemek üzere geçip gitti. Yüksek geçim maliyeti ve tröstlerin zorbalığı, liberalizmle en çok bozulmuş olan İngiliz işçilerini bile harekete getiren ekonomik savaşımı, görülmemiş bir keskinliğe itmektedir. En "kalın kafalı" burjuva-junker ülkesi Almanya'da bile, siyasal bir bunalımın mayalanmakta olduğunu görüyoruz. Çılgınca silahlanma ve emperyalizm siyaseti, modern Avrupa'yı, daha çok bir barut fıçısına benzeyen bir "toplumsal barış"a dönüştürüyor. Bu sırada, *bütün* burjuva partilerinin çürümesi ve proletarya partilerinin olgunlaşması sürekli gelişme gösteriyor.

Marksizmin ortaya çıkmasından beri, dünya tarihinin her üç büyük dönemi de, marksizme yeni doğrulamalar ve yeni zaferler getirmiştir. Ama, tarihin gelmekte olan döneminde, proletaryanın öğretisi olarak marksizmi, daha büyük bir zafer beklemektedir.

14 (1) Mart 1913

(Marx, Engels, Marksizm,
Sol Yayınları, s.89)

24 Haziran seçimleri üzerine...

Düzene karşı DEVRİM!

1- Türkiye çok yönlü kriz koşullarında yeni bir erken seçim sürecine girmiş bulunuyor. Krizin gitgide ağırlaşması, seçimlerin erkene alınmasının asli nedeni ve dolaysız bir itirafıdır. Dinci-faşist iktidar böylece, bir yandan daha fazla yıpranmadan mümkünse seçmen desteği ile güç tazelemeyi, öte yandan ise krizin ekonomik-mali cephesinin gerektirdiği faturayı yeni bir sosyal yıkım programıyla bir an önce emekçilere ödettirme olanağı elde etmeyi amaçlamaktadır.

2- Seçim bloklaşmaları, seçim sürecinin düzen siyasetinde bir iç çekişmeye sahne olacağının göstergesidir. Fakat seçimlerin ardından karşı karşıya kalacak olan, bir bütün olarak sermaye düzeni ile işçi sınıfı ve emekçilerdir. Seçimlerin sonucu ne olursa olsun, kazananların ilk işi, ekonomik-mali krizin birikmekte olan faturasını işçilere ve emekçilere ödetmek olacaktır. Dinci-faşist iktidar bunu sürmekte olan baskı ve zorbalığın dozunu iyice artırarak yapacaktır. Düzen muhalefeti ise aynı şeyi, "normalleşmeye geçiş", "demokrasinin onarımı", "adaletin yeniden tesisi" vb. aldatıcı söylemlerin gürültüsüyle örtmeye çalışarak yapacaktır. Devrimciler ve toplumsal muhalefet güçleri bu gerçeği gözönünde bulundurarak, seçimlerden çok, sonrasına hazırlanmalıdırlar.

3- TKİP'nin seçimlere ve burjuva temsili kurumlara ilişkin politikasının genel ilkesel çerçevesi ve politik amaçları en açık ve özlü biçimde birçok vesileyle ortaya konulmuştur:

"Komünistler seçimlere katılmayı ve

burjuva parlamentosundan devrimci amaçlar için yararlanmayı ilke olarak reddetmezler. Fakat bunu yaparken, bizzat bu çaba içinde parlamentarizmi en etkin biçimde teşhir ederler ve bu konuda kitlelerde en ufak bir yanılsamaya mahal vermemeye özel bir dikkat gösterirler. Seçimler süreci ve olanaklı olduğu ölçüde parlamento kürsüsü, onlar için, temel yapısı ve kurumlarıyla burjuva düzeni, bu arada

bizzat burjuva parlamentosunun içyüzünü ve temel işlevini teşhir etmenin; devrimci ilke ve amaçları propaganda etmenin, kitlelere gerçek kurtuluş yolunu göstermenin bir aracından ve fırsatından başka bir şey değildir.

"Seçimler dönemi burjuva düzen partileri için, hoşnutsuzluğu büyümüş ve sorunlarına çözüm arayışları peşindeki kitleleri sahte vaatler ve çözümlerle aldatmanın, onları kendi bağımsız güçleriyle siyasi yaşama katılmaktan alıkoymanın, parlamento dışı sınıf mücadelesinin önünü kesmenin bir olanağıdır. Tersinden devrimci sınıf partisi içinse, parlamenter hayalleri darbeleyerek devrimci sınıf bilincini ve mücadelesini geliştirmenin temel önemde bir fırsatıdır. Bu çerçevede komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların birliğini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede onlar kitlelerin karşısına düzenin yasallık cenderesine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildirgeleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programlarıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popüler açıklamalarıyla çıkarlar."

4- Bu genel çerçevenin gündemdeki seçimlere uygulanması bazı özgünlükler taşımaktadır. Bunun asli nedeni çifte seçimin ilkiyle ilgilidir. Gündemde olan yalnızca parlamento seçimleri değil, fakat aynı zamanda ondan da önemli ve öncelikli olarak Cumhurbaşkanlığı seçimleridir. Üstelik dünkü biçimiyle de değil, hileli 16 Nisan referandumuyla kotarılmış yeni anayasal çerçeveye uygun bir cumhurbaşkanlığı seçimi. Sözkonusu olan bir temsili kuruma temsilci seçmek değil, fakat doğrudan yürütmenin başının (ve onun üzerinden de yürütme organının) seçimidir. Gündemdeki seçimlerde yeni ve alışılagelmiş olandan farklı yan budur.

Anayasa referandumunda topluma, tek adam diktatörlüğüne anayasal çerçeve kazandıracak bir anayasa değişikliği sunuluyordu. Komünistler olarak sınıfa ve emekçilere bu saldırının mahiyetini açıklamalı ve onları buna karşı direnmeye ve bunu sandıkta da hayır deme tutumuyla birleştirmeye çağırmalıydık. Yaptığımız da bu oldu. Elbette bunu kendi bağımsız konumumuz, platformumuz ve tutumumuz üzerinden yaptık. Oysa şimdi gündemde olan Cumhurbaşkanlığı seçimi ile, hileli referandumla kotarılan anayasal değişiklik çerçevesinde, sermaye devletinin yürütme gücü, yani devlet başkanı ve onun başkanlığındaki hükümet seçiliyor.

5- Burjuva devlet aygıtının başına geçecek kişiyi seçmek ya da bu konuma bizzat talip olmak, doğası gereği devrimci partilerin işi değildir, olamaz. Bu, burjuvazi adına yönetime talip olmakla aynı şeydir. Buna yönelik her eğilim ve girişim, devrim davasından tümüyle kopmak, kurulu düzen saflarına katılmak anlamına gelir. Geçen yüzyılın başında ve marksist ilkelere biçimsel bağlılığını henüz sürdürüyor göründüğü bir sırada, II. Enternasyonal için bile bu böyleydi. O zamanlar yürütme organına talip olmak bir yana, burjuva hükümetlere bakan vermek gibi daha sınırlı ve masum görünen bir girişim bile "davaya ihanet" sayılabilmişti (kötü ünlü Millerand tartışması). Bu örneği, konunun özel ilkesel anlamını ve önemini vurgulayabilmek üzere özellikle hatırlatmış oluyoruz.

6- Büyük bir bölümüyle devrimi ve devrimci ilkeleri bir yana bırakmış Türkiye solu, sorunun bu yönünün farkında bile görünmüyor. Mümkünse aday çıkarmaya yönelik başarısız ittifak çabalarının ardından şimdilerde de destekleyecek aday aramak (ve örneğin HDP adayı şahsında bulmak!) bunun ifadesidir. Öte yandan sorun hiç de "tek adam" diktatörlüğü sorunu falan da değildir (Solda Cumhurbaşkanlığı seçimine katılmamayı bununla gerekçelendirenler de var). Sorun dosdoğru burjuva devlet aygıtının temel sınıfsal niteliği, yapısı, işlevi ve işleyişiyle ilgilidir. Bu konuda emekçi kitlelerde en ufak bir yanılgı, kafa karışıklığı ya da hayal yaratmamakla

ilgilidir. "Tek adam" diktatörlüğü ya da "kuvvetler ayrılığı"nın iyi kötü yürürlükte olduğu normal bir parlamenter düzen, her iki durumda da sorun özü itibariyle aynıdır.

7- Parlamento seçimleri içinse yukarıda (3. Madde) verdiğimiz ilkesel çerçeve gündemdeki seçimler için de geçerliliğini korumaktadır. Yeni cumhurbaşkanlığı sistemiyle parlamentonun iyice işlevsizleştirilmiş olması bir gerçektir, ama bu bizim değil düzen siyasetinin bir sorunudur. Bizi parlamentonun her zaman ve her durumda biçimsel ve sahte kalan işlevi değil, fakat kürsüsü, bu kürsüden devrimci amaçlarla yararlanmak ilgilendirmektedir. "En gerici parlamentolardan" bile devrimci amaçlarla yararlanmak politikasının dayanağı da bu ele alıştır.

8- Sınıf devrimcileri bugüne kadar bir dizi parlamento ve yerel yönetim seçimlerine, seçim atmosferinden devrimci amaçlarla en iyi biçimde yararlanabilmek **üzere**, bağımsız adaylarla katıldılar. Her seferinde bunu etkin bir kampanya halinde örgütlemeye çalıştılar. Baskın seçim halinde bu denli dar bir zaman dilimine sıkıştırılmamış olsaydı eğer, koşul olarak getirilen ağır haraca rağmen yine aynı biçimde davranmak yoluna gitmeleri gerekirdi. Oysa mevcut durumda bu ödenecek haraca değecek denli işlevli olmayacaktır. Sınıf devrimcileri buna rağmen seçimlere etkin bir kampanya ile katılmak sorumluluğu ile yüz yüzedirler. Aday üzerinden katılım, biçimsel bir imkandır. Bu olmadan da seçim atmosferinden devrimci amaçlarla etkin biçimde yararlanılabileceğini somut olarak göstermek zorundayız. Olağanüstü koşullara rağmen, seçim atmosferinden en iyi biçimde yararlanarak, programımızı ve taktik platformumuzu başta işçiler olmak üzere geniş emekçi kitlelere taşımak, temel ve güncel talep ve şiarlarımızı yaygınlaştırmak, bu süreci yeni güçlere ulaşmanın ve örgütlemenin zeminine çevirmek, biz komünistleri bekleyen güncel sorumluluktur.

9- Günümüz Türkiye'sinde halen keyfi ve kuralsız bir tek adam rejimi egemen. Dinci-faşist iktidarın gündemdeki seçimler üzerinden asıl amacı, bu durumu pekiştirmek ve olanaklıysa kalıcılaştırmaktır. Güncel planda dinci-faşist iktidara karşı mücadelenin özel önemi buradan gelmektedir. Komünistlerin seçim dönemi çalışması, esas hedefi dinci-faşist iktidar olan, ama bu iktidar ile kurulu düzen arasında organik ilişkiyi göstermeye özel bir biçimde yoğunlaşan bir siyasal kampanya halinde yürütülecektir. Sermaye kodamanları önünde OHAL'i kullanarak grev hakkını tümüyle gaspetmiş bulunmakla övünen bir "sermaye diktatörü" ile yüz yüzeyiz. 16 Nisan referandumu için ileri sürülen temel şiar bugün de aynı ölçüde güncel ve işlevselidir: "Sermayenin diktatörüne de diktatörlüğüne de HAYIR!" Sermayenin diktatörü ile diktatörlüğüne bir arada vurmalı, ikisi arasındaki organik ilişkiyi işçiler önünde tüm açıklığı ile ortaya koymalıyız.

10- Seçimlerde kitlelere sonuçta sandıkta ne yapmaları gerektiğine ilişkin somut çağrı, genellikle seçim politikasının en önemli ve öncelikli yönü kabul edilir. Gerçekte bu parlamentarist bakış açısının ürünü ve ifadesi bir önyargıdır. Esas olan her zaman temel gerçekleri ve devrimci çıkış yolunu emekçi kitlelere anlatmak, onları örgütlü mücadele alanına çekmeye çalışmak, seçimlerden de tam da bu amaçla yararlanabilmektir. Ötesi güncel açıdan esasa ilişkin bir sorun değildir. Zira devrimcilere yakınlık duyan kitleler bile çoğu kere kısa dönemli kaygılar ve beklentilerin etkisi altında oylarını kullanma yoluna giderler. Dolayısıyla asıl önemli olan, seçim atmosferinden de en iyi biçimde yararlanarak, onlara anlamı ve önemini yarın çok daha iyi anlayabilecekleri gerçekleri en iyi biçimde anlatabilmektir. Sınıf devrimcileri seçim çabalarında sorunun bu yönüne yoğunlaşmalıdırlar. Kendi adaylarından yoksun oldukları bir durumda, "Düzen partilerine oy yok!" çağrısı ve "Düzene karşı DEVRİM!" kapsayıcı şiarı, bir arada yeterli açıklıkta bir tutumun ifadesidir.

TKİP

8 Mayıs 2018

Seçimler, parlamento ve parlamentarizm

H. Fırat

(Konusu tümüyle farklı bir konferansta gündemdeki seçimler nedeniyle gelen talep üzerine yapılan ara konuşmanın kısaltılmış kayıtlarıdır…)

Daha ilk çıkış belgelerimizde, solun ‘70’li yıllarda burjuva temsili kurumlara ilişkin politikasının eleştirisini yaptık. ‘70’li yıllarda yaygın ve kolaycı bir boykot tavrı vardı. Boykot belli koşullarda izlenen bir politika olabilir ama bu koşullar oluşmadıkça boykot yolunu tutmak, burjuva temsili kurumlardan yararlanma yolundan kaçınmak, boş bir sol keskinlikti. İlk çıkış belgelerimizden biri olan “Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış”ta bu meselenin ilkesel ve politik yönleri üzerinde durduk ve geçmiş sol hareketi eleştirdik.

‘90’lı yılların ortasından itibaren ise bir yandan kendi yaklaşımlarımız doğrultusunda bir pratik sergilerken, öte yandan solun bu konudaki kusurlu yaklaşımlarının sürekli bir eleştirisini yaptık. Kasım 2002 seçimleri tasfiyeci sürükleniş içindeki solda parlamentarist hayalleri hepten depreştirdiğinde ise bu sorunlar üzerinde daha özel bir tarzda durduk. Öylesine ki bu konuda yazdıklarımız daha şimdiden konuya ilişkin iki kalınca kitap oluşturuyor. Bir üçüncüsünü dolduracak kadarı da kitaplaştırılmadan duruyor. Konu partimiz bakımından birçok bakımdan açıklığa kavuşturulmuş durumda demek istiyorum. Bunları gözeterek sözü kısa tutacağım ve daha çok da şu sıra ilgi çeken Cumhurbaşkanlığı seçimine değineceğim.

Parlamento kürsüsünü kullanmak, belli bir güce ulaşmış, dolayısıyla kitle desteğine sahip partilerin yararlanabileceği bir olanaktır. Ama bu devrimci amaçlarla burjuva temsili kurumlardan yararlanma politikasının yalnızca bir yönüdür. Öteki bir yönü ise, seçim dönemlerinin yoğunlaşmış atmosferinden devrimci amaçlarla yararlanmaktır. Yani kitlelerin kendi sorunlarının çözümüne kulaklarının en çok açık olduğu bir dönemde kitlelere düzen gerçeğini açıklamak ve mümkün mertebe devrimci çıkış yolunu propaganda etmektir. Biz ‘90’lı yılların ortalarından beri gündeme gelen seçimlerde gösterdiğimiz adaylar üzerinden ördüğümüz kampanyalarla bu politikamızı hayata geçirmeye çalıştık.

Devrimci seçim politikamızın iki temel önemde unsuru var. Birincisi, “Düzene karşı devrim!” şiarını yükseltmek ve tüm temel sorunlar konusunda devrimin programını kitlelere taşımak. İkincisi, seçim kampanyası içerisinde kitlelere, seçimlerin ve parlamentonun herhangi bir çözüm sunmadığını, bunların burjuvazinin kurumları olduğunu, burjuvaziye hizmet ettiğini ortaya koymak. Parlamento kürsüsünden yararlanmak olanağı bulduğumuzda yapmamız gereken yine budur. Düzen parlamentosunda kitlelerin temel çıkarlarına uygun hiçbir icraat yapılamadığını ve yapılamayacağını bizzat o kürsüden haykırmaktır. Burjuva temsili kurumlardan devrimci amaçlarla yararlanmak politikamızın özü ve esası budur.

Seçimlerde kitlelere siyasal icra organları üzerinden vaat ya da talep de bulunmak, hükümet ya da başkanlıktan, hele hele iktidara gelmekten sözetmek, en kaba türden bir reformist parlamentarist yaklaşımın ürünü olabilir ancak. Bu kitleleri boş hayaller üzerinden aldatmak, onların bilinçlerini devlet ve düzen gerçeği konusunda iyice bulandırmak ve böylece kurulu düzenin değirmenine bile bile su taşımaktır. Devrimciler kitlelere, seçeceğiniz devrimci temsilciler parlamentoya, onun kürsüsü üzerinden, parlamento da dahil kurulu düzeni teşhir etmek ve çıkarlarınızı savunmak için gidecekler der, bunun ötesine geçmezler, geçemezler. Devlet ya da hükümet işleri üzerinden icraata talip olmak bir yana, bu türden

bir icraatın her zaman ve tümüyle burjuvazini çıkarlarına göre şekillendiğini anlatırlar.

Bugün Türkiye'de hileli anayasa referandumunun ardından yaratılmış bir yeni anayasal çerçeve var. Cumhurbaşkanı yürütme organının başı olarak doğrudan seçiliyor. Yani sermaye düzenine alabildiğine geniş yetkili bir diktatör seçiliyor. Cumhurbaşkanlığı seçiminin anlamı bu. Bizim parlamento seçimlerinde adaylarımızı kitlelere sunarken kullandığımız dilde bir sahtelik yok. Adaylarımızı temsilci olarak seçin, parlamentoya gitsinler, parlamento kürsüsünden kurulu düzeni teşhir etsinler ve sizin gerçek çıkarlarınızı dile getirsinler diyoruz. Yapacağımızı neyse, tam olarak onu söylüyoruz. Ama böyle açık ve tutarlı bir dili cumhurbaşkanlığı kurumu üzerinden oluşturamazsınız. Zira cumhurbaşkanlığı yetkili bir icra konumudur; doğrudan ülkenin politik yaşamını yönetip yürütecek kişiyi seçmektir sözkonusu olan. Temsili kurumlar için kullandığınız söylemi burada kullanamazsınız. Bu tür bir konum için kitlelere söylemeniz gereken şudur: Buraya kimi seçerseniz seçiniz egemen sınıf olarak burjuvaziye hizmet edecektir ve etmek zorundadır. Doğal olarak böyle tanımlayacağınız bir konuma talip olamazsınız.

Bizim adayımızı cumhurbaşkanı olarak seçin demek, başkan olarak biz yönetelim demektir. Bu Venezuela'da söylendi, Chavez şahsında. Brezilya'da söylendi, Lula şahsında. Akıbetlerini biliyoruz. Venezuela hala da derin bir bunalım içerisinde iki arada bir derede sürüklenip duruyor. Brezilya'da ise emekçiler derin bir hayal kırıklığı yaşıyor. Lula iki dönem başkan olarak Brezilya tekellerine hizmet etmekte kusur etmedi. Uçağına Brezilya tekellerinin temsilcilerini doldurarak dünyanın dört bir tarafını dolaştı durdu, onlara yatırım, ticaret, kar, çıkar alanı yaratmaya çalıştı. Bu arada emekçilere elbette bazı hak ve çıkar kırıntıları sunmuştur, elbette düzenin temellerine bir nebze olsun dokunmadan. Ama bugün bütün o çok sınırlı kazanım ya da tavizler de gerisin geri alınıyor emekçilerin elinden. Brezilyalı, Arjantinli kitleler bugün IMF'ye karşı, uluslararası tekellere karşı, neo-liberalizme karşı yeniden ayaktalar. Lula işçi sınıfı içinden çıkmış bir sendikacı olarak başkan seçilmiş ve Brezilya tekellerine nasıl hizmet edilebileceğini göstermiş bulunuyor.

Bu tartışma, ilgili parti metninde de vurgulandığı gibi, eski bir tartışma. Alman Sosyal Demokrat Partisi, Marks-Engels döneminden sözediyorum, parlamentodan en başarılı bir biçimde yararlanan bir partiydi. Bebel o parlamentoda aralıksız neredeyse kırk yıl temsilciydi. Bebel ve baba Liebknecht, 1870'te Fransa'yla yaşanan savaşa cepheden karşı çıktılar, halkların kardeşliğini savundular. Sosyal-demokrat parti anti-sosyalist yasa ile yasaklandı, buna rağmen bağımsız adaylarla girdiler, o parlamentoyu gene kullandılar. Ama onlar, o ilk onyıllar boyunca hiçbir zaman hükümet ya da hükümet ortağı olma, burjuva kabinelerde bakan bulundurma istem ve iddiasında bulunmadılar. Tersine, bu bizim işimiz değil dediler.

Hükümet, bakanlık vb., burjuva sınıf düzeninin siyasal icra organlarıdır. Burjuva hükümeti burjuva devlet yönetiminin siyasal icra organıdır. Burjuva devlet aygıtının bir mantığı var. Biz marksistiz, devlet nedir biliyoruz, devletin sınıf yapısını ve işleyiş mantığını biliyoruz. Lenin, hiçbir zaman hiçbir ciddi karar gerçekte burjuva parlamentolarında alınmaz der. Her zaman işlerin esası parlamentoların ötesinde ve geri planda kotarılır, bir sonuca bağlanır ve ardından parlamentolarda, yalnızca biçimsel bir işlem olarak sadece onaylanır. Parlamento burjuvaziye hizmet ettiği sürece vardır, kazara bu hizmet imkanı ortadan kalktığı ya da aksadığı zaman da burjuvazi bu kurumu bir tarafa iter. Yerini burjuvazinin daha çıplak yönetim biçimleri, açık ve kaba diktatörlükler alır.

Hükümet, başkanlık, başbakanlık, devlet başkanlığı, bunlar burjuva siyasal yönetimin icra organlarıdır. Burjuva parlamentosu burjuva devlet aygıtının bir kurumudur ama belirleyici bir konumda değildir. Belirleyici olan her zaman bürokrasi ve ordudur. Hükümet parlamentonun içinden çıkar ama gerçekte ne yapacağına parlamentoda karar vermez. O karar uygun yollarla hükümete dikte edilir, hükümet de buna parlamentoda yasal biçimler kazandırır. Süreç parlamentoda başlamaz, parlamentoda biter.

Bizim işimiz icra organlarıyla değil, temsili parlamentonun kürsüsüyledir. Eğer seçilmeyi

başarabilmişsek, o kürsüden yararlanmaya bakarız. Mücadelenin gelişme düzeyi ve koşullar bunu gerektiriyorsa, bu amaçla en gerici parlamentolardan bile yararlanmak yoluna gideriz. Çarlık Duması en gerici parlamento örneklerinden biriydi. Herşeyden önce eşit oy hakkı yoktu. Artı, doğrudan oy hakkı yoktu. İki kademeli seçim vardı. Bir soylunun oyu üç burjuvanın ve kırk işçinin oyuna eşitti. Ama bolşevikler böyle bir parlamentodan devrimci amaçlarla yararlanmaya baktılar ve bunda bir hayli de başarılı oldular.

- Ama bugün parlamentoda yaşam hakkı tanınmıyor...

Burada sorun yaşama hakkı verip vermemesi değil. Sizi tutuklaması da bir sorundur ve bundan da en iyi biçimde yararlanmak olanaklıdır. Halkın seçtiği temsilci siyasal düşünce ve eylemlerinden dolayı tutuklanıyorsa, bu da kurulu düzenin sözde demokratik temsili görünümü bakımından büyük bir handikaptır. Bugün Selahattin Demirtaş'ın tutukluluk hali, Kürt halk kitlelerinin uyarılması ve eğitimi bakımından özgür halinden belki de daha etkilidir.

Burjuva devletin işleyişine sözle, davranışla ne kadar çomak sokarsanız o kadar iyidir. Ama burjuvazi adına yönetime talip olamazsın. Olayın mantığına aykırı bu. Allexandre Millerand, Fransız bir sözümona sosyalist parlamenterdi. 1899 yılında partisine rağmen dönemin burjuva hükümetine ticaret bakan olarak katıldı. Jaures her zamanki oportünizmiyle, sorun ilkesel değil, abartmayalım diyerek olayı geçiştirmeye çalıştı. Ama olay dönemin marksistleri tarafından şaşkınlık, tepki ve sert eleştirilerle karşılandı. Burjuva hükümetlere katılmak, işçi sınıfı davasına ve sosyalizme ihanet sayıldı. Bu davranışın burjuva sınıf egemenliği, burjuva devletinin işlevi ve işleyişi ile bağı kuruldu. Nitekim bir yıl sonraki II. Enternasyonal beşinci kongresinde de olay mahkum edildi. Bu II. Enternasyonal'in Marksizme biçimsel bağlılığını henüz iyi kötü koruduğu bir dönemdi. Bu tavrın zamanla tavsadığını, birinci emperyalist savaşla birlikte ise işin genel bir ihanete vardığını biliyoruz.

7 Haziran seçimleri sonrasında üç HDP milletvekiline bakanlık verildi. HDP solunun bütün bir gerçekliği de böylece bir kez daha ortaya çıktı. Bu bakanlık görevinin sosyalist olmak iddiasındaki birileri tarafından kabul edilmesi utanç vericiydi. EMEP'in temsilcisi milletvekili seçilmeden önce EMEP genel başkanıydı. Önce bakanlığı kabul etti. Sonra bazı EMEP'liler, Marksizmde bunun ne anlama geldiğini iyi kötü bildikleri için, duruma müdahale ettiler ve kendi temsilcileri istifa etmek durumunda kaldı. EMEP bile, bu reformist haliyle hassasiyet göstermek, müdahale etmek durumunda kaldı. Ama düne kadar ve yıllar boyunca EMEP'in genel başkanı olan insan bunun ne anlama geldiğini bilmiyor, bakanlık görevi verildiğinde başlangıçta kabul edebiliyordu. HDP'de Alevilerin temsilcisi konumundaki öteki biri, bir Aleviye bakanlık verilmesini Türkiye'de İttihatçı zihniyetin kırılmasının bir tarihi adımı sayabildi! Buradaki cahillik ve yüzeysellik soluk kesiciydi. Sonuçta bu sözde bakanları madara edip ortada bıraktılar ve çok geçmeden de kovdular.

Bu işler böyledir burjuva düzende. Bu çarpıcı bir örnektir ama her zaman böyledir. Dünyanın her yerinde, sözde sosyalist bir bakan olarak burjuva hükümete katılan biri, düzene hizmet ediyorsa kuşkusuz sorun yoktur. Dahası kitleleri aldatmak için iyi bir imkandır da bu. Ama emekçiler için burjuva hükümetin genel tutum ve tercihlerine aykırı bir şey yapmaya kalkarsanız, sizi anında kapının önüne koyarlar.

Biz kitlelere herşeyi dosdoğru söylüyoruz. Biz emekçilere adaylarımızı parlamento temsilcisi olarak seçin derken, hiçbir yanlışa, kafa karışıklığına ya da hayale mahal veremeyiz. Cumhurbaşkanı seçimleriyle egemen burjuva düzenin siyasal aygıtına yürütme gücü olarak baş seçmiş oluyorsunuz. Bu bizim alanımız ya da sorunumuz değil. Biz yürütmeye talip değiliz. Biz aslında yasamaya da talip değiliz, yalnızca yasama faaliyetinin devrimci amaçlarla istismar edilmesinden yanayız. Yasamaya muhalefetimizle, olup bitenin içyüzünü sergileyerek ve bu zemini kitlelerin gerçek sorun ve çıkarlarını seslendirmek için kullanarak, "katkı"da bulunabiliriz ancak. Yasama faaliyetlerine çomak sokarak, dolayısıyla devrimci düşüncelerimizi parlamento kürsüsü üzerinden kitlelere duyurmaya çalışarak oradaki devrimci misyonumuzu yerine getirmiş olacağız.

Olay bu ama sol hareket bunun çok farkında değil ya da oportünist bir pragmatizmle öyle görünmeyi tercih ediyor. Bazıları "halkımızı alternatifsiz bırakmayacağız" türünden pek iri laflarla sosyalist başkan adayı gösterme hazırlığına giriştiler aylar boyunca. Üstelik bunun ne anlama geldiğini açıklamak ihtiyacı da duymadan. Diyelim ki halkı alternatifsiz bırakmadınız, aday gösterdiniz ve hatta başarı gösterip seçtirdiniz de. Ya sonra, sonrası ne ve nasıl olacak? En iyi durumda Venezuela'daki, normal olarak da Brezilya'daki gibi olur.

Hugo Chavez çok farklı, çok kendine özgü bir burjuva radikaliydi. Darbe pratiğinden geçerek ve hapisler yaşayarak gelmişti. Petrol geliri sayesinde emekçi kitleler lehine bazı şeyleri yapabilmek imkanı buldu. Ama petrol rantı ile gidemediği için bugün Venezuela derin bir bunalım içerisinde. Ya burjuva sınıf düzenini temellerinden hedef alan bir sosyalist devrimle önü açılacak ya da bugünkü çok özel duruma ABD emperyalizmi ve Venezuela burjuvazisi bir son verecek. Bugünkü durum orta vadede sürdürülebilir bir durum değil. Yıllarca Chavez'i desteklemiş olan revizyonist kökenli Venezuela Komünist Partisi bugün; yapılması gerekenler yapılmıyor, kitleler büyük bir hayal kırıklığına sürükleniyor diyebiliyor. Kendileri yıllar boyu Chavez liderliğindeki cephenin içindelerdi, şimdi muhalefet ediyorlar. Olayın ciddiyetini gördüler, bu böyle bir yere gidemez diyorlar.

Chavez yönetimi Küba'ya nefes aldırmış olabilir, emperyalizm tarafından sık boğaz edilen öteki bazı ülkelere destek de vermiş olabilir. Bunlar olabilir, gerçek yaşamda böyle çok özel durumlar yaşanabilir, bunlar genel mücadele için belirli imkanlar sunabilir. Ama marksist devrimcilerin kendileri adına böyle bir çizgisi, böyle bir konumu, böyle bir misyonu olamaz. Bunlar Marksizmin dışındaki olaylar ve alanlar. Chavez emekçi kitleler için reformlar yapmak isteyen ve belli sınırlarda yapan da bir burjuva radikaliydi. Venezuela emekçilerinin yaşamına belli katkıları olmuştur, buna kuşku yok, ama bu kadar. Küçük, iğreti, geleceği tümüyle belirsiz katkıları eksen almak bizim sorunumuz değil. Biz bu gibi durumlara kendi sınırları içerisinde ilerici bir anlam da atfedebiliriz ama o sınırlar içindeki konumlar ve misyonlara talip olmayız, bu bizim tümüyle dışımızda kalan bir dünya. Devrimci sınıf konumuyla ilerici burjuva ya da küçük burjuva bir akımın konumu birbirinden temelden farklıdır. Bu fark reforme edilmiş kurulu düzen ile köklü bir çözüm olarak toplumsal devrim arasındaki temel ilkesel farka denk düşer.

Peki başkanlık seçimine katılmayacaksak eğer, seçimlere nasıl katılacağız, diye sorulabilir. Yanıt zor ya da karmaşık bir soru değil bu. İster ABD'ye, ister Venezuela'ya, ister Fransa'ya ya da Rusya'ya bakın. Her başkanlık seçiminin yanında bir parlamento seçimi var. Başkanlık düzenlerinde parlamentolar hep var. Biz burjuva temsili kurumlara ilişkin politikamızı parlamento seçimleri üzerinden hayata geçireceğiz. Önce adaylar göstererek seçim ortamından yararlanacağız. Yarın kitle desteğimiz çoğalır, parlamentoya aday çıkarmak şansımız doğar. O zaman, parlamento kürsüsünü kullanmaya bakarız. Şimdi bile, bir aday göstermediğinizde rahat propaganda yapamıyorsunuz. Miting izni alamıyorsunuz, seçim bürosu açamıyorsunuz, semtlere rastgele gidemiyorsunuz. Adaysanız, o hakkı hiç değilse biçimsel yasa yönünden tanımak zorunda kalıyorlar. Aday göstermek sorunu o kadar da önemsiz bir sorun değil, demek istiyorum.

Parlamentonun yetkisinin olmaması, yasama misyonu bakımından güdükleştirilmiş olması, bizimle ilgili bir sorun değil. Biz yasama yapmayacağız ki yetkisiyle uğraşalım. Kaldı ki burjuva sınıf düzeni altında gerçekte kanunları hiçbir zaman parlamentolar hazırlamıyor, parlamentoların önüne kanunlar biçimsel onay için önden kotarılıp hazırlanmış halde geliyor. Türkiye'de parlamento "torba yasa"lar ile bir gecede düzinelerce yasa çıkarıyor. Torbada ne olduğunu parmak kaldırıp indirenler de bilmiyorlar. Parlamentoda halkın iradesi dediğimiz şey kaba bir yalan ve aldatmacadan ibarettir, parmaklar kalkıyor ve iniyor, o kadar. Parlamentodan devrimci amaçlarla yararlanmak, aynı zamanda işte bu gerçeğin kendisini bizzat orada ortaya koyabilmek demektir. Ortada halkın temsili ve iradesi değil, fakat sermaye sınıfının çıkarlarına göre kurulmuş, buna göre işleyen bir düzen, bir mekanizma olduğunu sergilemek demektir. Bir parlamento ne denli yetkisizse, bu gerçekleri inandırıcı bir biçimde ortaya koymak da o denli kolay olur. Partimizin bildirisindeki vurgu vecizdir: Bizi parlamentonun yetkisi değil fakat kürsüsü ilgilendirmektedir. Bitti!

24 Haziran seçimleri ve sol…

Parlamentarizmde yeni aşama

A. N. Derya

Ekonomik, siyasi, toplumsal krizlerin etkisiyle oy desteğinin günden güne erimesinden tedirgin olan "saray çetesi", baskın seçim kararıyla sürece müdahale etti. 16 Nisan referandumunu hileyle kazanan dinci-gerici iktidar baskın seçimle tek adam rejimini garanti altına alma hesabında. Ancak seçim kararının alınmasından kısa süre sonra görüldü ki, bu çetenin "olağan" koşullarda seçimleri kazanma şansı bulunmuyor.

"Milletin iradesi"ne dayanarak seçim kazanmanın mümkün olmadığını fark eden AKP-MHP koalisyonu, oyları çalabilmek için yeni bir "seçim yasası" çıkardı. İlk icraatları, HDP oylarının yüksek olduğu yerleşim alanlarının seçim sandıklarını ordu-köy koruculari denetimindeki alanlara taşımak oldu. HDP oylarını çalmak için yapıldığı açık olan bu hamle, dinci-faşist ittifakın panik içinde olduğunun bir göstergesi sayılıyor.

AKP-MHP koalisyonu ile Perinçekçi dalkavuklarının tedirginliği artarken CHP'den Muharrem İnce'nin, HDP'den Selahattin Demirtaş'ın cumhurbaşkanlığına aday gösterilmesi, ilerici ve sol kitlelerde bir "umut havası" estirmeye başladı. Tek adam rejiminden bıkmış kitlelerdeki bu ruh hali reformist solun saflarında da yankılanmaya başladı. Birkaç istisna dışında solun soluğu HDP bayrağı altında alması, yeni bir "seçim coşkusu"nun esmeye başladığının işaretlerini veriyor. Yapılan açıklamalara, seçimlere yüklenen anlama, yayılan umutlara bakıldığında, parlamentarizmin uç örneklerinin sergilendiği görülüyor.

Parlamenter hayaller dorukta!

Komünistler, devrimci seçim taktiğine ilişkin değerlendirmelerinden birinde, bir parti ya da grubun gerçek konum ve bilincinin anlaşılabilmesi için seçimlerdeki tutumuna bakmanın yeterli olacağına dikkat çekmişlerdi. Türkiye'de sol parti ve grupların 1995'ten bu yana seçimlerde sergiledikleri tutumlar, bu değerlendirmeyi döne döne doğrulamıştır. Parlamenter zemine kayanlar devrimcilikten uzaklaşırken, düzen karşısında devrimci duruşu terk edenlerin ilk işi parlamentarist bloklarda konumlanmak olmuştur.

1990'lı yıllardan bu yana solu esir alan parlamentarist çizginin merkezinde Kürt hareketi bulunuyor. Oysa Kürt hareketi bu alandaki başarısını hiç de seçim faaliyetlerine değil, Kürt halkının dün devrimci temellerde yükselen eşitlik ve özgürlük mücadelesinde yarattığı kazanımlara borçludur. İşte devrimci mücadelenin kazanımı olan bu mevzi, gelinen aşamada devrimci mücadeleden kaçanların sığındığı bir liman olmuştur.

Sol hareketin bu durumu elbette yeni değil. Yine de "parlamenter liman"a sığınanların sayısı ilk defa bu kadar yüksek oldu. Birkaç istisna dışında sol parti ve grupların tümü HDP bayrağı altında toplanmış bulunuyor. Üstelik bu sadece bir "seçim ittifakı"! Yani ülkeyi esir almaya çalışan dinci-faşist dikta rejimini yıkmayı esas alan bir mücadele platformu değil, seçimlere dayanarak bu hedefe ulaşmaya odaklanmış bir ittifakla karşı karşıyayız.

"Parlamentarist adab"a uygun bir tercihle Taksim Hill otelde ortak bir basın toplantısı düzenleyen bu geniş koalisyonun bazı bileşenleri hala da mücadeleden söz etseler de, dört başı mamur parlamentarist bir platform üzerinden bir mutabakat oluşturdukları görülmektedir. Söz konusu toplantıdan

yansıyanlar, 24 Haziran seçimlerine büyük bir önem atfedildiğini gösteriyor. İşin ilginç yanı 7 Haziran 2015 seçimlerinden bu yana yaşananlara rağmen, "parlamenter iyimserlik" havasının bu kadar güçlü esebilmesidir. HDP'nin 7 Haziran seçimlerindeki başarısı, reformist solda zafer sarhoşluğuna yolaçmıştı. Oysa hemen ardından yaşananlar, düzen parlamentosuna umut bağlamanın vahametini ortaya koydu. Sonuç zafer sarhoşluğunun yerini derin bir hayal kırıklığına bırakması oldu.

Köklü toplumsal sorunlara düzen kurumlarından çözüm beklemenin tuhaflığı bir yana, OHAL ve KHK'larla ülkeyi yöneten tek adam rejimi koşullarında seçimlere endeksli "güçlü umutlar"ın yeşermesi şaşırtıcıdır. Burjuva düzenin temsili kurumlarının itibarı dipteyken, parlamenter hayaller doruğa çıkıyor! İtibarı yerlerde sürünen düzen kurumlarına umut bağlamak, daha da beteri bu kurumları kitlelere "çözüm platformu" diye takdim etmek akıl alır şey değil.

İdealler yüce, "umut" sandıkta!

Reformist solun bir kesimi, fiilen HDP'nin bünyesine katılmış ya da tabir uygunsa bu bünye tarafından soğurulmuştur. Böylelerinin "isim tabelaları" dışında siyasal duruşu yansıtan bağımsız bir şeyleri kalmamıştır. Bu tabelaların da artık indirilmemesi için bir neden kalmamış görünüyor. Bütün olay "teknik bir işlem"e bakıyor.

Parlamenter şemsiyenin altına sığınıp o limanın sağladığı "güven" ortamını soluyan ancak "bağımsız" kimliğini koruma iddiasını sürdüren çevreler ile limana yeni demir atanlar da var. Bunların parlamenter şemsiye altına sığınma gerekçeleri biraz çeşitlilik arz etse de, birkaç temel vurguda belirginleşiyor: İlki baskı ve zorbalığa maruz kalan Kürt hareketiyle dayanışma sorumluluğu. İkincisi demokratik hak ve özgürlükler alanının genişletilmesi, bunun bir parçası olarak Kürt sorununa barışçıl çözüm. Üçüncüsü Tayyip Erdoğan-AKP diktasının yıkılması… Bunları, kapitalizmin her gün yeniden ürettiği ancak dinci-faşist rejim tarafından daha da ağırlaştırılmış ekonomik, demokratik, sosyal, kültürel, siyasal sorunların çözümünün önemine yapılan vurgular tamamlıyor.

Kuşkusuz sözü edilen sorunların çözümü de, ileri sürülen taleplerin kazanılması da büyük bir önem taşıyor. Nitekim ilerici, devrimci olmanın olmaz olmazlarından biri de bu uğurda mücadele etmektir. Burada sorun taleplerin nasıl formüle edildiği, bunlar uğruna mücadelenin hangi bağlamda ele alındığıdır. Amaç kurulu düzeni kendi içinde demokratikleştirmek mi, işçi sınıfıyla emekçilerin ancak bu düzenin aşılmasıyla olanaklı olabilecek gerçek kurtuluşu için mücadele mi?

Bu bağlamda, solu etrafında toplayan HDP'nin programına baktığımızda, burjuva sosyal reformun ötesinde bir şey göremiyoruz. Örneğin kapitalizme, emperyalizme, burjuva sınıf egemenliğine herhangi bir itiraz yoktur. Bu arada söz konusu programın burjuva düzenin kurumlarına dayanılarak gerçekleştirileceği bile iddia ediliyor. Çizgi bu olunca, haliyle kitlelerin buna inanması da isteniyor.

Sosyal reform programı vaat edildiğinde kulağa hoş gelir. Oysa düzenin sınıfsal karakteri bir yana, sadece 7 Haziran seçimlerinden sonra devletin Kürt hareketini ve halkını hedef alan saldırılarına bakmak, düzen kurumlarına umut bağlamanın hüsrandan başka bir şey yaratamadığını görmek için yeterlidir. %60'lar-70'ler gibi yüksek oy oranlarıyla seçilenlerin maruz kaldıkları kaba zorbalık, demokratik kazanımların düzen kurumlarına yasalanarak değil, tersine, burjuvazinin sınıf egemenliğinin süzülmüş hali olan bu düzene karşı mücadele ile kazanılabileceğini ispatlıyor.

Kürt hareketinin burjuva sosyal reform programını esas alması bir yere kadar anlaşılabilir. Oysa halen devrimden ve sosyalizmden söz edenlerin bu nitelikteki bir programın bayrağı altında toplanmaları, parlamentarizme kapaklanmanın uç bir noktaya ulaşmasının kanıtı olabilir ancak. Kürt halkıyla dayanışma, dinci-faşist dikta rejiminin yıkılması, demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadele sorumluluğuna gelince, bunların "sandık" eksenli bir seçim koalisyonunda yer alarak yerine getirileceği iddiası ciddiyetten uzaktır.

Bir "sosyalist alternatif"

Reformist cenahta HDP ile hareket etmekten kaçınan, söylemde daha solda duran, seçimlere bağımsız adaylarla katılan TKP de var. Demokratik, sosyal önlemlerin yanı sıra sömürüyü ortadan kaldırmak, yerli ve yabancı tekellerin işletmelerine el koymak, NATO'dan çıkmak, yabancı üsleri kapatmak, sanayi ve tarımsal üretimi toplumsal ihtiyaçlara göre planlamak gibi ileri hedefler koyan bu platform, sorunları da Erdoğan AKP'sinden ibaret görmüyor. Bu akımın aşamadığı temel handikaplarından biri ulusal sorundur. Nitekim seçim bildirisinde bile kırk yıldır bu ülkenin sıcak gündeminde olan Kürt sorununa dair tek kelime edemiyor.

İleri hedefler saptayan TKP düzeni yıkmaktan değil değiştirmekten söz ediyor. Devlet iktidarı sorunu, burjuva devlet aygıtı ve devrim sorunu bu reformist çevrenin bir başka yapısal zaafiyetidir. Ecevit'in '60'lı yıllara ait ünlü "Bu düzen değişmeli" şiarını yükselterek, alternatifin sosyalizm olduğunu savunuyor. Söylemde ileri hedefler dillendirilse de bunlara ulaşmanın yolunun "düzeni değiştirmek"ten geçtiğini savunuyor. 24 Haziran seçimlerini ise, düzeni değiştirme sürecinde "önemli bir eşik" sayıyor.

Sosyalist söylemi kullanan bu parti, düzeni yıkma değil değiştirme iddiasıyla, "tutarlı reformist" çizgiyi temsil ediyor. Parlamentarist zemini savunurken ise biraz "utangaç"lık yapıyor. Oysa sol söyleme rağmen her şeyiyle düzen içi olan bu parti seçimlere atfettiği önemle, parlamentarizmin kendine has bir temsilcisi olmanın ötesine geçemediğini de gösteriyor.

Yarını bugünden kurmak için!

"Geçmişe ağlamak fayda vermez/Gelecek mutlak sosyalizm/Yarını bugünden kuracaksın/O senin tarihin olacak…" (Venseremos / Şili halk şarkısı)

Devrimci mücadelenin bir yönü bugünden yarını kurmaktır. Ya da bugünde yarının kuruluşunu başlatmaktır. Elbette bu tamamlanmış bir kuruluş/inşa değildir. Ancak geleceği/yarını kurmak bugünün bakışından, duruşundan/eyleminden bağımsız olmayacaksa eğer, andaki her tutum gelecek idealini/ülküsünü içinde taşıyacaktır.

Bu bağlamda solun seçimlerde aldığı tutuma baktığımızda, vaat edilen geleceğin pek de parlak olmadığını vurgulamak durumundayız. Zira her yönüyle düzen sınırları içine hapsolan, parlak vaatleri ise bizzat bu kokuşmuş düzenin kurumlarına dayanarak ya da onları değiştirerek gerçekleştireceğini iddia eden bir platformla karşı karşıyayız.

Hal böyleyken sömürüyü, baskıyı, ayrımcılığı, eşitsizliği, cinsiyetçiliği, militarizmi vb. ortadan kaldırmaktan söz etmenin, ciddiyeti olabilir mi? Bu ve daha birçok musibetin her gün yeniden üretimi, kapitalizmin doğasındandır. Bu böyleyse eğer, söylemdeki parlak vaatlere değil de eylemdeki somut duruşlara baktığımızda, reformist platformların yarını kurma projesinin kapitalizmin "demokratik/sosyal" devlette somutlaşmış halinden öteye geçemediğini görüyoruz.

Kapitalist emperyalizm günden güne barbarlaşıyor. Filistin'de, Suriye'de, Libya'da, Yemen'de yaşananlara bakmak bu durumu anlamak için yeterlidir. Bu sistem bunalımlar, çatışmalar, isyanlar, savaşlar üretmeye devam ederken, emperyalist güç odakları halkları yeni bir paylaşım savaşı tehdidiyle yüzyüze bırakıyor. Durum bu kadar vahimken, kapitalizmden beklentiyi yükselten veya onu değiştirmenin mümkün olduğunu iddia eden boş hayaller yaymanın varacağı nokta, yine bu düzene hizmet etmek olacaktır.

Sınıfsız ve sömürüsüz, emekçilerin eşitlik ve kardeşlik içinde yaşayacakları bir dünya için sosyalizm şarttır. Geleceğin bu yüce idealini bugünden kurmaya başlamanın ilk adımı ise, kapitalizmi/emperyalizmi her yönüyle, biçimiyle de içeriğiyle de reddetmekle atılabilir. Bundan dolayı seçim süreçleri başta olmak üzere her koşulda anti-kapitalist, anti-emperyalist çizgiyi eksen alan devrimci bir mücadele örülmeli, güncel demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadele haramilerin saltanatını yıkma mücadelesine bağlı, onu güçlendiren temelde ele alınmalıdır.

Güçlenerek devrimci süreçlere hazırlık!

K. E. Rüzgar

Ekim Devrimi'nin 100. yılında kendimize ayna tutup, 30. yılımız vesilesiyle yaptığımız çağrıda, "kenetlenmek", "yenilenmek", "kolektifleşmek", "devrimcileşmek", "sınıfla bütünleşmek", "sınıfı siyasallaştırmak", "devrimci süreçlere hazırlıklı olmak" diyoruz.

Elbette bunları ilk kez söylemiyoruz. Fakat bugün bir kez daha altını kalınca çizmek, kendimizi silkelemek ihtiyacı duyuyoruz. Çünkü eksikliklerimizi çok daha hızlı bir biçimde giderebilmemiz gerekiyor. 30. Yıl Konferansı, *"Parti, bugüne kadar iradi müdahalelere konu ettiği çeşitli türden politik ve örgütsel sorunlarının sağlıklı ve kalıcı çözümünü, bundan böyle ancak devrimci bir sınıf hareketi geliştirme çabası içinde bulabilir."* diyor. Bu sözlerle devrimci sınıf hareketini yükseltme çabasına yoğunlaşma ihtiyacına işaret ediliyor.

Partinin düzeyini yakalamak, partinin düzeyini yükseltmek!

Toplumların patlamalara gebe olduğu tespitini yapıyorsak eğer, bu süreçleri hazırlıklı karşılayacak, bir yerden alıp daha ileriye taşıma iradesini ortaya koyacak sınıfın devrimci partisi kritik bir önem taşımaktadır.

2009 yılında gerçekleşen III. Parti Kongresi'nde nasıl bir tarihsel dönemden geçtiğimiz özlü bir biçimde ortaya konulmuştu:

"İnsanlık yeni bir bunalımlar, savaşlar ve devrimler dönemine girmiş bulunmaktadır. Bunalımlar ve savaşlar halen günümüz dünyasına damgasını vuran yakıcı olgulardır. Birbirine sıkı sıkıya bağlı bu iki olgusal gerçek yeni bir devrimler döneminin de dolaysız habercisidir. Dünya işçi sınıfı ve emekçilerinin kapitalist bunalımların ve emperyalist savaşların büyük yıkım ve acılarına yanıtı bir kez daha devrimler olacaktır. Dünyanın dört bir yanında ve elbette Türkiye'de de."

Devrimci süreçlerin işçi sınıfının sosyalist iktidarını kuracak bir devrimle taçlanması için iki kritik belirleyen vardır. İllegal-ihtilalci bir sınıf partisinin varlığı ve bu partinin işçi sınıfı ile etle tırnak gibi bütünleşebilmesidir.

Bu topraklarda devrimci sınıf partisi yaratılmıştır, yani aşılmış bir eşik vardır. Bize düşen ikinci belirleyen noktasındaki eksiklikleri gidermektir. Bu yönüyle hepimizin önünde duran görevlerden ikisi:

"- Marksizm-Leninizmi ve parti çizgisini sistematik bir biçimde inceleyerek ideolojik düzeyini ve kavrayışını sürekli olarak güçlendirmek. Bu çerçevede parti yayınlarını düzenli biçimde incelemek, bu yayınlara ve genel olarak partinin düşünce yaşamına katkıda bulunmak.

*- Parti çizgisini ve kararlarını hayata geçirmek için azami çaba harcamak"*tır.

Böylece partinin düzeyi yakalanacak ve partinin düzeyi yükseltilecektir. İşçi sınıfını siyasallaştırmak, sınıf mücadelesinde ortaya çıkan dinamikleri devrimcileştirmek yönlü harcanan düşünsel ve pratik çabalar, sorun alanlarını gidermenin adımlarını hızlandıracaktır.

Çalışmaların sonucunu alamamak, örgütün iç bütünlüğünün bozulması, yaşanan dönemin atmosferi üzerimize bir ağırlık olarak çökerse, sorunları aşmakta zorlanırız. Karşımıza sorunlar çıkabilir, hatalar yapabiliriz, eksikliklerimize çarpabiliriz. Bunların her biri çözüm yollarını bulmanın, yenilenmenin vesilesi olabilmelidir. Yoldaşların birbirleriyle yaptıkları tartışmalar, partinin düşünsel ve pratik düzeyini daha ileriye taşımaya hizmet etmelidir.

Parti yaşamı, işleyişi, iç demokrasisi konusunda şöyle denilmektedir: *"Partide kolektivizm ilkesine dayalı bir sorumluluk ve çalışma tarzı esastır. Kolektif sorumluluk ve çalışma tarzı, bireysel sorumluluk ve inisiyatiften beslenir ve tersinden onu besler."* Karar alan, uygulayan, inisiyatifli davranan ve

(Devamı s.27'de)

olarak reddetmezler. Fakat bunu yaparken, bizzat bu çaba içinde parlamentarizmi en etkin biçimde teşhir ederler ve bu konuda kitlelerde en ufak bir yanılsamaya mahal vermemeye özel bir dikkat gösterirler. Seçimler süreci ve olanaklı olduğu ölçüde parlamento kürsüsü, onlar için, temel yapısı ve kurumlarıyla burjuva düzeni, bu arada bizzat burjuva parlamentosunun içyüzünü ve temel işlevini teşhir etmenin; devrimci ilke ve amaçları propaganda etmenin, kitlelere gerçek kurtuluş yolunu göstermenin bir aracından ve fırsatından başka bir şey değildir.

Seçimler dönemi burjuva düzen partileri için, hoşnutsuzluğu büyümüş ve sorunlarına çözüm arayışları peşindeki kitleleri sahte vaatler ve çözümlerle aldatmanın, onları kendi bağımsız güçleriyle siyasi yaşama katılmaktan alıkoymanın, parlamento dışı sınıf mücadelesinin önünü kesmenin bir olanağıdır. Tersinden devrimci sınıf partisi içinse, parlamenter hayalleri darbeleyerek devrimci sınıf bilincini ve mücadelesini geliştirmenin temel önemde bir fırsatıdır. Bu çerçevede komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların birliğini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede onlar kitlelerin karşısına düzenin yasallık cenderesine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildirgeleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programlarıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popüler açıklamalarıyla çıkarlar.

*(**Seçimler ve Sol Hareket**, Eksen Yayıncılık, s.12-15)*

Güçlenerek devrimci süreçlere...

denetleyen bir örgütsel işleyiş sonuç alacaktır. Bunu başardığımızda ve tutarlılıkla bir davranış biçimine dönüştürdüğümüzde örgüt güçlenecek ve devrimci süreçlere daha hazır hale gelecektir.

Zor görünen bazen kolay olandır!

Mücadelenin durgun olduğu, gericiliğin yükseldiği dönemlerde, sınıfın devrimci partisinin işçi sınıfı ile etle tırnak misali bütünleşmesi zor görünebilir. Bir partinin kuruluşu bir yanıyla düşünsel bir çizgi, örgütsel bir zemin yaratma meselesidir. Diğer yanı ise büyük oranda pratik bir süreçtir. Değişim, dönüşüm, bilinç sıçraması yaratacak devrimci siyasal müdahaledir. Bu çerçevede elbette çok yönlü zorlanma alanları karşımıza çıkıyor ve hep de çıkacak. Ama kimi zaman çok zor görünenin daha kolay olabileceğini unutmamalıyız.

Hedefimizin gerçekleşmesinin nesnel koşulları varsa, neden "zor" tanımlaması yapalım ki! Burada sorun, her dönemin koşullarına uygun yol, yöntem ve araçları bulup bulamadığımız, kullanıp kullanmadığımızdır. Zor yoktur, olsa olsa fazla zaman isteyen vardır!

Partinin varlığı demek, bir çizginin, bir programın, bir örgütün olması demektir. Bu da nasıl bir yolda şaşmadan nasıl yürüneceğinin kılavuzudur. 30. Yıl Konferansı tam da bunu şu sözlerle ifade etmiştir:

"... partimiz, sağlam temellere oturan devrimci bir örgütsel yapı, işleyiş ve yaşam planında önemli bir düşünsel birikime ve pratik deneyime sahiptir. Gerekli olan, bu birikimin ve deneyimin tüm kapsamıyla partinin tümünde içselleştirilmesi, örgütsel yaşamımızın vazgeçilmez kılavuzu olarak kullanabilmesi, bu alanda tam bir tutarlılıkla hareket edilebilmesidir."

Aslında işimiz zor değil. Yapmamız gereken, partinin tüm birikimine hakimiyeti sağlamak, ortaya çıkan boşlukları gidermek, sorunlara kararlılıkla yüklenmektir.

Düzene karşı DEVRİM!

Seçimler ve parlamento karşısında üç temel davranış çizgisi

Burjuva düzen partileri için siyasal yaşam temelde parlamenter yaşamdır ve bundan dolayı da seçimlerde kitlelerin oy desteğini almak ve parlamentoda sandalye kazanmak onlar için temel önemde bir siyasal sorundur. Bu nedenledir ki seçimlerde varlarını yoklarını ortaya koyarlar; her türlü yalan, demagoji ve temelsiz vaatle kitleleri aldatmayı seçim çalışmalarının eksenine koyarlar ve sermaye gruplarının desteğiyle bunun için muazzam harcamalar yaparlar.

Tümüyle düzen icazetine sığınmış bulunan, bu çerçevede resmi siyaset sahnesinde meşrulaşmayı amaçlayan ve temelde parlamenter bir güç olmak hayali peşinde koşan her çeşidiyle sosyal-reformist sol partiler için de durum özünde farklı değildir. Bunlar elbette, halihazırda parlamenter bir güç olamamanın da etkisiyle, siyasal yaşam ve etkinliklerini seçimler dönemiyle sınırlamıyorlar. Tam da böyle bir güç olabilme hedefi çerçevesinde, gündelik siyasal yaşam içinde kitleleri etkilemeye çalışıyorlar. Ama devrimci amaç ve hedeflerden, buna yönelik bir konumlanış ve stratejiden tümüyle yoksun bu partiler için nihai hedef parlamenter bir güç olmaktır. (...)

Gerçeğin ne olduğunu görebilmek için bu partilerin seçim platformlarına ya da bildirgelerine bakmak bile yeterlidir. Burada devrimci amaç ve hedeflere, bunu gerçekleştirmenin temel yol ve yöntemlerine ilişkin işçilere ve emekçilere söylenmiş tek bir cümle bulmak mümkün değildir. Tüm bu platform ya da bildirgeler, temel siyasal sorunlar üzerine, özellikle de devlet ve iktidar sorunu üzerine açık ve dolaysız bir tek kelime söylememeye ortak bir özen gösteriyorlar.

Bu ne şaşırtıcıdır ne de rastlantı; zira onlar devrimci amaçlardan tümüyle yoksundurlar, düzenin yasallık cenderesine teslim olmuşlardır ve ortaya koydukları hedeflere ancak yasalara uyarlanmış barışçıl mücadele çizgisiyle ve parlamenter yolla ulaşmayı hedeflemektedirler. Bundan dolayıdır ki tüm bu partilerin açıklama, bildiri ya da bildirgelerinde burjuva parlamentarizminin teşhiri ve devrimin propagandası (ki bu seçimlere katılsa bile her devrimci parti için temel önemde ilkesel bir sorundur) üzerine bir tek söz bulmak mümkün değildir. Temel siyasal sorunlar üzerine suskunluklarını kurum olarak seçimler ve burjuva parlamentosunun gerçek işlevi ve içyüzüne ilişkin suskunluklarıyla birlikte ele alınız, bu partilerin gerçek konum ve nitelikleri konusunda yeterli bir fikir edinirsiniz.

Devrimci sınıf partisi için ise durum temelden farklıdır. Komünistler seçimlere katılmayı ve burjuva parlamentosundan devrimci amaçlar için yararlanmayı ilke

(Devamı s.27'de)